ΤΙΜΗ ΔΡΧ. 5 ΑΘΗΝΑΙ, 12 ΣΕΠΤΕΜΒΡΙΟΥ 1926 ΑΡΙΘ. ΦΥΛ. 29

ΜΕΓΑΛΗ ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΕΓΚΥΚΛΟΠΑΙΔΕΙΑ

Η ΣΤΗΛΗ ΜΟΥ

Δὲν ἐπερίμενα, σᾶς ὁμολογῶ, τόσες ἐκδηλώσεις χαρᾶς, γιατὶ **ἡ στήλη μου** ἀπὸ ἀνάγκη τὶς προάλλες ἔγινε **σελίς** μου. Οἱ φίλοι κύριοι **Χειμ., Γερασ., Σωτ.** καὶ **Καφ.**,—ἴσως καὶ ἄλλοι, μόνο ποὺ δὲν συνέβη νὰ γράψουν ἐκεῖνοι — θὰ νόμισαν, φαίνεται ὅτι αὐτὸ θὰ γίνεται ταχτικά. Μὰ μπορεῖ σᾶς παρακαλῶ: Τί χῶρο διαθέτω ὥστε... Πάντως τοὺς εὐχαριστῶ ὅλους.

Ἐγκρίνω τὰ **«Περασμένα - Ξεχασμένα»** τοῦ κ. **Κς - Κς**, τὸ **«Θυμᾶμαι»** τοῦ κ. **Καφέτα** καὶ τὸ **«Ἀντὶ χολῆ»** τοῦ κ. **Κυριακάκη** — ἀπ' τὰ ποιήματα· τοὺς **«Νεκρικοὺς διαλόγους»** τοῦ **«Οὔτινος»** (!) καὶ τὴ **«Νοσοκόμα»** τῆς **Κας Νίκα** — ἀπ' τὰ πεζά. (Σὰ νὰ μοῦ μυρίζεται πὼς ἀγάλι' ἀγάλια ἀπ' τὴν ἀρχὴ ὣς τὸ τέλος τὸ περιοδικὸ θὰ γιομίζῃ μὲ κομμάτια τῶν ἐκτάκτων συνεργατῶν... Μὰ - ἀκοῦτε: Μακὰρ νὰ γίνῃ αὐτό· θ' ἀποδεικνύῃ ὑγεία, ζωὴ σφύζουσα, ἄνθησι νεανικὴν - ὡραία. Θ' ἀποτελεῖ ἀκόμα καὶ γιὰ μένα κάποιαν ἱκανοποίησι - δὲ γυρεύω κι' ἄλλη! -, γιατὶ θὰ σημαίνει, λίγο - πολύ, ὅτι χαμένο ἐντελῶς δὲν πήγαινε τὸ ἑβδομαδιαῖο μάθημα τῆς στήλης μου— γιὰ ὅσους, φυσικά, εἶχαν κἄτι μέσα τους...).

Ἂν δὲν σοῦ γράφω περισσότερα κ. **Καπ.** εἶνε γιατὶ δὲν μ' εὐκολύνεις, εὐλογημένε κ' ἐσύ... Εἴπαμε ὅτι ἕνα γραπτὸ σηκώνει ἀναλυτικὴ κρίσι, ὠφέλιμη καὶ σ' ἐκεῖνον ποὺ τὤγραψε καὶ στοὺς ἄλλους ποὺ θὰ τὴ διαβάσουν, ὅταν ἔρχεται σὲ κάποιο λογαριασμό. Μὰ δὲν ἔρχετκι σὲ κανένα τ' **«Ὄνειρό»** σου, σὲ βεβαιῶ —Γιατὶ ἐπιμένεις;

Ὄχι γιατὶ σκυλοβρίζει τὸν Κεφαλλωνίτη, ποὺ εἶνε. ἴσως, ἡ ἀξιώτερη ἀπ' τὶς τοπικὲς ἐθνικές μας ἰδιομορφίες, παρὰ γιατὶ τὸν βοΐζει κοινοτοπικὰ καὶ ἄνοστα— γι' αὐτὸ δὲν τὸ ἐγκρίνω κ. **Πατρ.** Βρισολάσι γενναιότερο ἀπὸ 'κεῖνο μὲ τὸ ὁποῖο ἔλουσε τὸν Κεφαλλωνίτη ὁ κεφαλλωνίτης ἐπίσης **Λασκαρᾶτος** γίνεται; Καὶ ὅμως, γιὰ νὰ εἶνε ποιητὴς μὲ τὰ οὖλα του ἐκεῖνος καὶ νὰ **«λέῃ γελώντας τὴν ἀλήθεια»**, δὲν προσβάλλει κανένα, προπάντων Κεφαλλωνίτη, ὅταν π. χ. συγχαίροντας ἕνα συντοπίτη του, ποὺ τοῦ γέννησε ἡ γαϊδούρα, τοῦ γράφει:

Νἂν 'καλορίζικο τὸ νηὸ γαϊδοῦρι,
καὶ τοῦ εὔχομαι ὅσο δύνεται ἀθρωπιά.
Μὰ ὄχι ὄχ τὴ ντόπια, γιατὶ τότε δὰ
εἶναι καλύτερα νἆναι γαϊδοῦρι.

(Χειρόγραφα δὲν ἐπιστρέφω— τὸ εἶπα μιὰ φορά.)

Μοῦ φαίνεται ὅτι ἐγὼ εἶμαι περισσότερο εὐχαριστημένος ἀπὸ σὲ παρ' ὅσο σὺ ἀπὸ 'μέ, κ. **Κυρ.** Μεταξὺ τοῦ **«Θρήνου»** σου καὶ τοῦ **«'Αντὶ χολῆ»** ὑπάρχει τόση διαφορά... Ὡς καὶ στὸ **«Ψυχορράγημα»**—ποὺ βέβαια δὲν μποροῦσα νὰ τὸ ἐγκρίνω—μ'ἐσταμάτησε ἡ εἰκόνα τῶν μεθυσμένων χάρων ποὺ χορεύουν.

Λυποῦμαι, μὰ οὔτε κι' αὐτὴν τὴν φορὰ κ. **Βλασ.**, βεβαιότατα ὄχι, ἀφοῦ τὸ **«Φθινοπωρινό»** σου τῶχεις ἀπὸ πέρυσι τὸν 'Οκτώβριο στὸ συρτάρι σου, καί, μ' ὅλα ὅσα ἔχω γράψει καὶ γιὰ σὲ καὶ γι' ἄλλους ἀπ' τὴ θέσι αὐτή, τὸ κρατοῦσες καὶ μοῦ τὸ στέλνεις τώρα, **μὴ τυχόν...** Τί δηλαδή; Νὰ βρῶ ὡραῖα τὰ **«πεσούμενα** φύλλα ποὺ **σωριάζει τοῦ ὡραίου ἡ φθῖσις»**, ἢ τὰ ἄφυλλα **κλωνάρια**, πού, σὰν τρυφερώτατα φύλλα, **«τρεμοπαίζουν στ' ἀέρος τὰ χάδια»**;

Ἀφοῦ **«ὁ Γολγοθᾶς μιᾶς ζητιάνας»** κ. **Ζησ.** εἶνε, ὅπως γράφεις, «μιὰ μικρὴ σου προσπάθεια», πῶς θέλεις ἐγὼ νὰ προεξοφλήσω τί θὰ κάνῃς εἰς τὸ μέλλον, ὅταν παύσῃς νὰ ἔχῃς ἐμπιστοσύνη στὶς **μικρὲς** προσπάθειες κι' ἀρχίσῃς νὰ καταβάλλῃς τὶς **μεγάλες** κ' ἐπίμονες ποὺ χρειάζονται;

Ἁπλῶς νὰ μὴν ἀρνηθῶ τὴν συνεργασία σου, κ. **Χειμ.**; Τί λές! σὲ παρακαλῶ κιόλας νὰν τὴν ἔχω καὶ μάλιστα ταχτική! Ὅσο γιὰ τὸ **«Βράδυ στὴ ταβέρνα»**, σοῦ ὁμολογῶ ὅτι μ' ἔβαλε σὲ πειρασμό. Παράδοξοι, πολὺ παράδοξοι κ' οἱ ἄνθρωποί σου κ' ἡ ἀτμόσφαιρα μέσ' στὴν ὁποία τοὺς μπάζεις. Δὲν εἶνε κερκυραϊκὴ ταβέρνα αὐτὴ ὅπου τὴ πίκρα ἀποδιώχνει τὴν ζωντανὴ κουβέντα» καὶ τὰ «ἐρωτηματικὰ δὲν περιμένουνε ἀπάντησι», οὔτε εἶνε ρωμιοὶ οἱ πελάτες της γιὰ νὰ νοιώθουν κατακάθαρα τοὺς συλλογισμούς των «ν' ἀνεβαίνουν, ν' ἀνεβαίνουν ψηλὰ καὶ νὰ χάνωνται» καὶ νὰ «γυρεύουν» μὲ τὸ κρασὶ «νὰ φτάσουν ἕνα σκοπὸ μακρυσμένο, μὰ χρωματισμένο μ' ὅλην τὴν ἔλξι καὶ τὴ δύναμι τοῦ σκοποῦ». Ὕψιστε Θεέ! ἄλλου εἴδους πειρασμὸς κ' αὐτός.. Μά, δὲν πολυεῖνε ρωμέϊκο... Καὶ τί πᾶ νὰ πῇ αὐτό, στὸ κάτω-κάτω! Στεῖλε μου-στεῖλε μου σὲ παρακαλῶ ὅ,τι ἄλλο ἔχεις!

Ἔτσι, ἔτσι, κ. **Γερασ.** 'Αλλ' ὄχι μόνο ὁ συνομ·λητής σου, οὔτε μόνο οἱ Ἕλληνες — οἱ ἄνθρωποι γενικῶς, οἱ πολλοὶ ἄς ποῦμε καλλίτερα, φοβοῦνται τὴν σκέψι. Πῶς δὲ νὰ μὴ τὴν φοβοῦνται, ἀφοῦ ἡ σκέψι προϋποθέτει μόνωσι καὶ οἱ πολλοὶ τὴν φοβοῦνται τὴν μόνωσι καὶ εἶνε ἀνίκανοι γι' αὐτή; Ἐχθρεύονται συνεπῶς οἱ πολλοὶ τοὺς ἐν κοινωνίᾳ μονάζοντας, δηλαδὴ τοὺς ἀνθρώπους τῆς σκέψεως, ὑποπτευόμενοι αὐτοὺς ὅτι εἶνε, ὅπως δὰ καὶ εἶνε, ἐχθροὶ τῶν εὐκόλων ἐνθουσιασμῶν καὶ περιφρονηταὶ τῆς ἄβαθης αἰσιοδοξίας.

Ο ΑΡΧΙΣΥΝΤΑΚΤΗΣ

ΜΙΚΡΕΣ ΙΣΤΟΡΙΕΣ ΤΗΣ ΠΑΛΗΑΣ ΑΘΗΝΑΣ

Ο ΜΥΣΤΗΡΙΟΣ ΜΕ ΤΑ ΜΟΝΟΣΥΛΛΑΒΑ

Εἶχε μανία μὲ τὰ μονοσύλλαβα· καὶ κατὰ τὴ γνώμη του, ὁ ἄνθρωπος δὲν ἔπρεπε ποτὲ νὰ λέῃ πολλὰ λόγια γιὰ τιποτένια πράμματα στὴ ζωή, ἀφ' οὗ ἤτανε ἀρκετὴ μιὰ συλλαβὴ νὰ ζωγραφίσῃ μὲ τὰ πιὸ ζωηρὰ χρώματα ὁλάκαιρη ἔννοια, καὶ νὰ τὸν νιώθῃ ὁ ἄλλος. Γι' αὐτὸ ἦταν ὁ πιὸ λιγομίλητος τῆς γειτονιᾶς, καὶ τὴν ὥρα τῆς δουλειᾶς του, καὶ τὶς στιγμὲς τοῦ γλεντιοῦ του καὶ τὰ Σαββατοκύριακα ἀκόμα, μέσα στὸ γενικὸ κουβεντολόγι τῆς παρέας.

Κρατοῦσε μονάχος ἕνα μαγαζάκι, μαραγκούδικο. Ἐκεῖ δούλευε, ἔτρωγε καὶ κοιμώτανε σὲ δυὸ στρίποδα καὶ δυὸ σανίδες ποὺ τἄχε μόνος του πελεκήσει. Ὅποιος περνοῦσε πρωί, μεσημεριότικα, ἢ ἀπόβραδο, θὰ τὸν ἔβλεπε νὰ σκεπαρνίζῃ, νὰ σφυροκοπᾷ, νὰ πλανίζῃ ἀμίλητος, χωρὶς κἂν ἕνα τραγουδάκι, ὅπως οἱ ἄλλοι συντεχνίτες τὸ συνηθίζουν. Πότε πότε· σὰν νὰ ἦταν λές, γράψιμο σοφοῦ, σχέδιο ζωγράφου, παίξιμο μεγάλου μουσουργοῦ, σταματοῦσε ἀπότομα τὴ δουλειά, καὶ κυττάζοντας πρὸν τὸν τοῖχο μὲ τὰ κρεμασμένα ἐργαλεῖα, ἢ ὄξω ἀπ' τὸ παράθυρο πρὸς τὸ στενὸ δρομάκι καὶ πρὸς τὸ γαλάζιο κομμάτι τ' οὐρανοῦ ποὺ χώριζε ἀπὸ πάνω, φαινόταν ἀφῃρημένος, ἐκστατικὸς σὰν κἄτι νὰ ζητοῦσε νὰ βρῇ... ἔπειτα ἀπότομα ξανάρχιζε τὸ πλάνισμα, τὸ χτύπημα, τὸ τριβέλισμα, ξεφωνίζοντας δυνατὰ ἕνα μονοσύλλαβο... 'Εεέπ! Φράπ! Ντίίί... ν!

Οἱ ἄλλοι τῆς παρέας, κ' οἱ γειτόνοι, κ' ἐκεῖνο, ποὺ πήγαιναν γιὰ δουλειὰ στ' ἀργαστήρι του τὸν εἶχαν συνηθίσει, καὶ δὲν παραξενεύονταν καὶ ποτὲ δὲν ρωτοῦσαν τὶ νὰ σημαίναν ἄρα γε οἱ ἄναρθρες αὐτὲς κραυγές, συνοδευόμενες ἀπὸ ἕνα ζάρωμα τῶν φρυδιῶν, ἕνα ἀνασήκωμα τῶν ὤμων του.

— Μάστρο Κωνσταντῆ· σὲ ζητᾶν ἀπὸ τῆς Στάθαινας νὰ βάλῃς ἕνα ζεμπερέκι στὴν πόρτα.

— Γκέλ... Γκέλ! ἀπαντοῦσε.

— Μπάρμπα Κώστα: ξέρεις ἐκεῖνο τ' ἀγγελούδι δέκα χρονῶν ἀγόρι, τοῦ Γιάννη τοῦ Μπουρνᾶ μὲ τὰ σγουρὰ ξανθὰ μαλάκια πουρχόταν καμμιὰ φορὰ καὶ σὲ κύτταζε ἀπ' τὸ παραθύρι.... τὸ θυμᾶσαι.... ἔ πάει στὸ καλό· τοῦ τὸ πῆρε ὁ Θεός...

Ἄφησε μιὰ στιγμὴ τὸ τριβέλι· κύτταξε ψηλὰ τὸ γαλάζιο κομμάτι τ' οὐρανοῦ καὶ σηκώνοντας τοὺς ὤμους εἶπε.

— Γκὰπ — Γκόπ!

Ὅλοι βέβαια, ὅσοι τὸν γνώριζαν, καὶ ὅσοι τὸν ἔκαναν παρέα, ἐμάντευαν ὅτι κἄτι τρέχει μέσα στὸ μυαλό του φυσικά· ἀλλὰ καθὼς ἦταν γλυκομίλητος, ἥσυχος, σωστὸς φιλόσοφος, βγαλμένος μέσα ἀπ' τὸν-λαϊκὸ ἐργατικὸ κόσμο: καθὼς οὔτε πείραζε, οὔτε μισοῦσε, οὔτε ἱστορίες ἄνοιγε μὲ κανένα· καὶ καθὼς ξώδευε ὅ,τι ἔβγαζε μὴν ἔχοντας ἄνθρωπο δικό του στὸν κόσμο, γιὰ τοὺς φίλους καὶ συντρόφους τοῦ γλεντιοῦ ὅ,τι ἔβγαζε βδομαδιάτικο, κανένας δὲν τὸν πείραζε, κανένας δὲν τὸν ρωτοῦσε: Μόνο μιὰ ἀόριστη φήμη γύριζε στὴ γειτονιὰ ἀνακρίβωτη, ὅτι μιὰ φορὰ ἦταν καλοστεκούμενος νοικοκύρης πέρα στὴν 'Ανατολὴ κατὰ τὴ Σμύρνη· καὶ ὅτι εἶχε ξεμπερδέψῃ μὲ μιὰ τρεβελιὰ στὸ μελίγκι τὴν γυναῖκα του, καὶ τὸν ἐρωμένο της. πὼς ἔπειτα ἔγινε ληστοπειρατής, κ' ὕστερ' ἀπὸ χρόνια βαρυοστημένος, κι' ἀηδιασμένος ἦρθε στὴν 'Αθήνα καὶ ζοῦσε μὲ τὴν τέχνη τοῦ μαραγκοῦ στὸ μαγαζάκι ποῦ κρατοῦσε πέντε χρόνια ἥσυχος, τίμιος, ἄβλαβος καὶ λιγόλογος!

— Μωρὲ Κώστα πές μας μιὰ κουβέντα καὶ σύ!

— 'Εεε... π! ἔλεγε μονομιᾶς, καὶ σηκώνοντας τὸ ποτηράκι τὸ ἄδειαζε μιὰ καὶ κάτω, λέγοντας στὸ τέλος πάλι Ροό... π!

* * *

Πέρασε λίγος καιρὸς ἀκόμα: Μὰ τὰ πράμματα δὲν μποροῦσαν νὰ πηγαίνουν ἔτσι καὶ νὰ τραβοῦν σὲ μάκρος. Τοῦτο ἦταν μιὰ περιφρόνησι στὸν κόσμο· μιὰ πρόσκλισι στὴν κοινωνία, ἦταν τὸ «ἐγὼ» ἑνὸς ἀνθρώπου, ποὺ ἀντιστεκότανε στὸ σύνολο καὶ ὁ ἄνθρωπος αὐτὸς ἔπρεπε νὰ χτυπηθῇ ἢ νὰ συμμορφωθῇ.

Μιὰ μέρα λοιπὸν, ὁ πρῶτος λοῦστρος τῆς γειτονιᾶς βαλμένος ἀπὸ τοὺς συντρόφους, ἔβαλε τὴν μούρη του ἀπ' τὸ παράθυρο καὶ τοῦ φώ·αξε.... Γκόπ! Τὴν ἄλλη δεύτερος τοῦ σφύριξε φσσ... σ! Τὴν τρίτη ἕνας ἀπὸ τοὺς φίλους πέρασε καὶ τὸν καλημέρισε μὲ ἕνα μακρόσυρτο οὔουου...! καὶ ἐπειδὴ ὅλα αὐτὰ τὸν ἔκαναν σιγὰ σιγὰ κἄπως νευρικὸ καὶ ταραγμένο, ἀλλὰ τὸν ἄφιναν καὶ πάλι ἀμίλητο, ὁ πιὸ ζωηρὸς, τὴν Κυριακὴ καθὼς σιγόπιναν καὶ τσούγκριζαν, τοῦ πέταξε ἕνα βροντόφωνο...

— Ροό... π!

Στὴ στιγμή, τὰ μάτια του πετάξαν φωτιές· καὶ τὸ ποτήρι σφεντονίστηκε μὲ φοβερὴ δύναμι χωρὶς νὰ λυθέψῃ καθόλου, ἀκριβῶς στὸ μιλίγκι τοῦ συντρόφου...

Γιατὶ μονάχα μιὰ λέξι, χωρὶς νόημα, ἔτσι ποὺ ἦρθε στὴν τύχη, στὰ χείλια τοῦ φίλου τὸν ἔκαμε τρελλό; Γιατὶ ἀπὸ κείνη τὴ μέρα, κλεισμένος πιά, μὲ τὰ σίδερα ὄξω στὸ τρελλοκομεῖο δὲν κάνει ἄλλο ἀπὸ τὸ πρωὶ ὣς τὸ βράδυ καὶ ἀπ' τὸ βράδυ ὣς τὸ πρωὶ, παὰ χτυπῶντας δεξιὰ κι' ἀριστερὰ στὸ κελλί του χέρια, πόδια, κεφάλι. νὰ φωνάζῃ Ρόοπ, Ρόοπ! Ρόοπ!

Γιατὶ ὅταν μιὰ μέρα, ὅταν βρέθηκε ὄξω κατὰ τύχην γιὰ ἄλλο πρόσωπο, κ ἐπέρασα ἀπ' τὸ κελλί του τὸν εἶδα νὰ βάζῃ τὸ δάχτυλο στὸ μιλίγκι του, νὰ τὸ στριφογυρίζῃ σὰν τριβέλι ἐπίμονα, καὶ νὰ φωνάζῃ, σουφρώνοντας τὰ φρύδια, ἀγριεύοντας τὰ μάτια, καὶ κυττάζοντας ψηλὰ ὄξω ἀπ' τὸ παραθυράκι;

Ρόοπ! Ρόοπ! Ρόοπ!

Αὐτὰ εἶναι αἰνίγματα, τὰ ὁποῖα μόνος ὁ Πανάγαθος καὶ Παντοδύναμος, δύναται νὰ λύσῃ.

ΛΑΥΡΑΣ

ΒΑΝ ΓΚΟΓΚ — 'Αλύκαμποι [ἡ περίφημη νεκρόπολις τῆς Ἄρλης]

ΕΤΑΙΡΕΙΑ ΕΛΛΗΝΙΚΩΝ ΜΑΘΗΜΑΤΩΝ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ ΔΩΡΕΑ ΗΜΕΡΟΜ. 24-9-1926 ΑΡΙΘ. 23585

ΠΕΖΑ ΤΩΝ ΣΥΝΕΡΓΑΤΩΝ

ΝΕΚΡΙΚΟΙ ΔΙΑΛΟΓΟΙ

ΣΩΚΡΑΤΗΣ.—Πρώτιμος ἡμῖν ἥκειν ἔοικας, ὦ οὗτος, ἐγὼ δὲ πάνυ, σ' ἐθεώρουν τινὰ ὄντα ὅποι μοι τὰς ἡδίστας διατριβὰς ἐποιούμην.

ΘΕΟΔΩΡΟΣ.—Ἔγωγε ὦ Σώκρατες. Τὴν γετούτων *πικροτάτην* πεῖραν αὐτὸς πρῶτος λαβὼν οὗ σέ γε ἐχρῆν μοι τὸ πάθος εἰς ὄνειδος ἐπάγειν.

ΣΩΚΡΑΤΗΣ.—Ἐγὼ δε οὔτε καὶ μέμνημαι. Τί δὲ ἀνήκεστον πράξας ὧδε ἀφῖξαι; ὁρῶ τ' οὐκ ἀτρωτον.

ΘΕΟΔΩΡΟΣ.—Τοιοῦτοί τινές εἰσιν οἱ ἀνέκαθεν, εἰ βελτίρῳ τύχωσιν ἐπιφθονέειν, εἰ δὲ μετρίῳ ἐπικροτοῦσι.

ΣΩΚΡΑΤΗΣ.—Ταῦτ' εἰδότα, οὐκ ἄν ἦν παύεσθαι. μικρῷ γάρ, πάνυ σ' αὐτοῖς εὐδόκιμον ἐώρων.

ΘΕΟΔΩΡΟΣ.—Ὅτι ἀρχῆθεν μαλακὸν ἐμαυτὸν παρεῖχον, ὡς ἄν τοῖς πράγμασι περιέλθω, ὡς δὲ τὰς ἡνίας ἐπειρώμην ἐρρωμενεστέρως λαμβάνειν καὶ ἀπέρριμμαι. Τοὺς κόλακας ὄμως οἶδας, ὦ Σώκρατες, πολλάκις αὐτοῖς τὸν λόγον ἐπενεγκών, εἴτε λειχεῖν ἐστὶν ἐπισαίνουσιν, ὅταν δὲ παύσωνται τῆς ἐλπίδος πρῶτοι καθυλακτοῦσι. Τούτοις πιστεύσας ἥμαρτον.

ΣΩΚΡΑΤΗΣ.—Ἄλλας δέ μοί σοι τὰς αἰτίας ᾐσθόμην.

ΘΕΟΔΩΡΟΣ.—Εἴ μοῦ συ τὰς δίκας ἀκηκοώς· εἴπου ἐχρῆν Ἀνύτῳ πιστεύειν.

ΣΩΚΡΑΤΗΣ.—Οὐ θέμις τοῖς τοιούτοις γε. Ἀλλ' εἰσὶ καὶ τῶν παρεστώτων οἳ σου ἐπιμαρτυροῦσι, τὸ μέγα φάσκοντες, ὅτι, δημοκρατίαν συντυχών, εἰς τυραννίαν περιέτρεψας, κάκιστον τε ὄνομα αὐτῇ περιάπτων.

ΘΕΟΔΩΡΟΣ.—Εἰ ἐχρῆ τοῖς τοιούτοις προσέχειν. Ὅς δημοκρατίας πρόεδρον ἕνα εὑρὼν καὶ ἕτερον ἀπέδωκα.

ΣΩΚΡΑΤΗΣ.—Ὅτι περ βραχύν·

ΘΕΟΔΩΡΟΣ.—Σκῶπτε, ὦ βέλτιστε, εἴ σοι πόθ' ἥδιον.

ΣΩΚΡΑΤΗΣ.—Καὶ ἄλλων γέ σοι ἀκήκοα καταμαρτυρουμένων, τῆς κυβείας καὶ τῶν τοιούτων.

ΘΕΟΔΩΡΟΣ.—Τὸ συνάλλαγμα πάντως λέγειν ἐθέλεις, οὐ γάρ τοι ἐπὶ σοῦ τοιοῦτό τι παραπλήσιον. Καὶ ὑπὲρ πάντα γε θαυμάσιον. Τὰ κατὰ σύνθημα γάρ, ἐπὶ χρημάτων πρᾶσιν, ὀλῇ ἢ τρῖς ἐπιτυχῶς φράσας, ὑπὲρ Κροῖσον ἐκ τοῦ παραχρῆμα πλουτεῖν δύνῃ.

ΣΩΚΡΑΤΗΣ.—Εἶπου καὶ κολλυβίστης ἐγίγνου.

ΘΕΟΔΩΡΟΣ.—Οὐκ αὐτὸ τοῦτο, ἀλλ ἐχρῆν τοῖς φίλοις ἐπιτρέπειν καὶ χρήματα δέοντα, ἄνευ γὰρ πολλῶν οὐδὲν μέγα πράττεται.

ΣΩΚΡΑΤΗΣ.—Ἔχεις μοι ἐξηγῆσαι ὡς τοῦτο γίγνεται;

ΘΕΟΔΩΡΟΣ.—Ῥᾷστον, ὦ βέλτιστε, ὥσπερ καὶ ταῖς κλεπτοπαιδιαῖς, ἄλλοθι τετραμμένον τῇ χειρὶ τὰ δέοντα ὑποκαταπράττειν.

ΣΩΚΡΑΤΗΣ.—Πρὸς Ἑρμοῦ. Τὸν δὲ τρόπον οὐκ ἄν μοι φθάνοις ἀκριβοῦν.

ΘΕΟΔΩΡΟΣ.—Τὴν πάλαι ποτὲ δραχμὴν οἶδας· ταύτην διόβολον εὑρών, εἰς τὸ παλαιὸν ἀνάγεσθαι διαρκῶς ὑπισχνούμην. Καθ' ἑκάτερα δὲ ἑλκομένην, ἐς κυάμου ἀξίαν περιπεσεῖν ἔασα. Ὀλίγου δὲ πριώμενον καὶ πολλῷ ἀποδίδοντα, ἐξῆν παντὶ μεγάλα κτᾶσθαι, ὥσπερ πρίονος γὰρ τὸ πρᾶγμ' ἐστι, ἀνόδῳ καὶ καθόδῳ ἐξὸν κερδαίνειν.

ΣΩΚΡΑΤΗΣ.—Θαυμαστά. Εἶτ' εἶ καὶ ἄλλοι τοῦτ' ἔπραττον.

ΘΕΟΔΩΡΟΣ.—Πάμπολλοι, πλὴν καὶ τὰ τούτων κτώμενα ἡμῶν ἂν εἶεν· τὶ γὰρ πρὸς λαύρακα μικροῦ ἰχθύος.

ΣΩΚΡΑΤΗΣ.—Ταῦτα φάσκεις· εἶτ' οὐκ ἐδυσχέραινον;

ΘΕΟΔΩΡΟΣ.—Οὐδαμῶς. Τῷ μεν κέρδει ἐπιχαίροντες, τῇ ζημίᾳ ἀνασχετοῦσιν, ὡς εἰκός, ταχίστη δέ τὴν ἐναλλαγὴν οὖσαν, οὐκ ἐπίστανται, ὅτε ἔχουσιν ἢ ἀφῄρηνται, ὥσπερ τὰ πρόβατα ἐν τῷ μεταξὺ καὶ κείρεσθαι καὶ αὔξεσθαι τὸν μαλλόν. Τὴν τε μνᾶν τεταρτημόριον ὅλον περικείρας, οὐ τὴν ἐλαχίστην αἰτίαν ἔσχον, ἀλλ' ἠδέως εἶχον ὡσανεὶ κνώμενοι ἐπιξέοιντο.

ΣΩΚΡΑΤΗΣ.—Τίνα δε πρόφασιν ἐπιφέρων;

ΘΕΟΔΩΡΟΣ.—Ἀνάγκην καὶ τὸ κοινὸν συμφέρον.

ΣΩΚΡΑΤΗΣ.—Ἀλλὰ καὶ ἐτελεσφορεῖτο.

ΘΕΟΔΩΡΟΣ.—Οὔκουν ἐπράττετ' ὅμως. Τὸ ὅτι δέ, φεύγων, τὰ πράγματα ἐπὶ τὰ βελτίω τ' ἔτρεψα, οἱ διώκοντες ἑαυτῶν ἂν ἀρετὴν παρεστήσονται. Ἴδωμεν δ' εἰ καὶ τούτοις βέλτερον ἔσεται.

ΣΩΚΡΑΤΗΣ.—Ὀψόμεθα, ἀτέκμαρτα γὰρ ἔτι.

ΜΕΝΙΠΠΟΣ.—Εἶτ ὁ ἀγενναδᾶς, τοσαῦτά περ πράξας χρόνῳ ἑνί, ὅσα οὐδ' οἱ σύμπαντες πάλαι τριάκοντα τὸν πάντα χρόνον, ἀπραγὴν καὶ κάμμον καὶ βίαν καὶ φίμωσιν καὶ κύβους καὶ ἑταιρίαν παρὰ πάντα νόμον καὶ ἔθος, ἀξιώσει' ἂν μὴ καλοῖς δίκας εἰληφέναι; Ἀλλ' ἔα, ὦ Σώκρατες, καὶ σκιὰ περ αὐτὸς ἐὼν πλὴν πατάξομαι, πυγμῇ βαρεῖα, αὐτοῦ τὸ κατάρριονον, τῇ βλακείαν, τὸ θράσος καὶ τὸν τύφον ἀποτρίβων.

ΘΕΟΔΩΡΟΣ.—Εἰ ὀφελον καὶ τὸν νεκρῶν κυνῶν προσέχειν. Ἀλλ' ὅμως οὐκ ἀσθενέστερός σου τυχοίμην.

ΣΩΚΡΑΤΗΣ.—Τῶν χειρῶν καὶ τούτου ἀπέχου, ὦ Μένιππε, εἴ καὶ δικαίως γε τοῦτο πάθοι, δωρεὰν γὰρ ἀφορμὴν λαβών, μέγα τέ τι δρᾶσαι καὶ ὀφελεῖν πόλιν καὶ χώραν τὴν κλεινοτάτην φήμην τε καταλιπεῖν ἐπὶ πᾶσιν Πάγκαλον, ὅμως γε τοσοῦτῳ γνώμῃ ἐσφάλη, ἀβουλίᾳ ἀλωθείς, ὥστ' ὄνομα τοῖς ἐπιγιγνομένοις λιπεῖν Πάγκακον. ΟΥΤΙΣ

ΣΗΜΕΙΩΣΕΙΣ ΚΑΙ ΑΝΑΜΝΗΣΕΙΣ ΜΙΑΣ ΔΕΚΑΕΤΙΑΣ

800 ΧΙΛΙΟΜΕΤΡΑ ΠΟΤΑΜΟΠΛΟΪΚΩΣ

Διὰ νὰ μὴ πέσω ὑπὲρ τοῦ Ἰσλὰμ εἰς τὰς ἀραβικὰς ἐρήμους.—Ἡ πατρὶς τοῦ μπαξῖς.—Ὁ λιμὴν καὶ ἡ σανὶς τῆς σωτηρίας.—Ταξείδιον μὲ πρόβατα.—Γιασασσὶν Σουλτὰν ἀσκέρ.

ΥΠΟ Κ. ΣΩΚΡ. ΠΡΟΚΟΠΙΟΥ

Ὅταν περὶ τὰ τέλη Ἰουλίου τοῦ 1914 ἔφθανα εἰς τὴν Θρυλικὴν Βαγδάτην, ὡς περιοδεύων γενικὸς πληρεξούσιος μεγάλου Ἀμερικανικοῦ Βιομηχανικοῦ οἴκου, προερχόμενος ἐξ Ἰνδιῶν καὶ Αἰγύπτου καὶ ἀντικρυζᾶ ἀπὸ τὸ ἀτμόπλοιον τοὺς πολυαρίθμους μιναρέδες καὶ τὰ ἐπιβλητικὰ τζαμιά, τοὺς καταπρασίνους κήπους μὲ τοὺς ὑψηλοκόρμους φοίνικας, καὶ τὰς ἐπαύλεις, εἰς ἀμφοτέρας τὰς ὄχθας τοῦ πλατυτάτου Τίγρητος, ἠσθανόμην τὴν ἱερὰν συγκίνησιν, τὴν λαχτάραν καὶ χαρὰν προσκυνητοῦ μακρυνῆς χώρας ποὺ φθάνει εἰς τὴν περιπόθητον Ἱερουσαλὴμ καὶ διακρίνει ἀπὸ τοὺς γειτονικούς της λόφους τοὺς σταυροὺς τῶν τρούλλων τῶν ἐκκλησιῶν καὶ τὰ κωδωνοστάσιά της. Ὅταν ὅμως μετὰ τρεῖς μῆνας ἡ Βαγδάτη εὑρίσκετο εἰς ἀναστάτωσιν καὶ ἀναβρασμὸν λόγῳ τῆς ὑπὸ τοῦ Σουλτάνου κηρύξεως τοῦ Ἱεροῦ Πολέμου ἐναντίον τῶν «ἀπίστων» —ἀπειλουμένων ἐν τῇ πόλει ταύτῃ—κοιτίδι τοῦ μουσουλμανισμοῦ—ἀπὸ τὸν ἐξαφθέντα θρησκευτικὸν φανατισμὸν τοῦ ὄχλου—καὶ λόγῳ τῆς αὐστηρᾶς καταδιώξεως τῶν στρατευσίμων ἀράβων τῶν μὴ προσερχομένων πρὸς ἀντιμετώπισιν τῶν εἰς τὸν Περσικὸν κόλπον ἐμφανισθέντων Ἄγγλων καὶ ἡναγκαζόμην, διὰ νὰ σωθῶ ἀπὸ τὸ ἀπειλοῦν τὰ πάντα ἠφαίστειον τοῦ φανατισμοῦ, ἀλλὰ καὶ ἀπὸ τὰ δεινὰ τῆς τουρκικῆς στρατολογίας (ἤμην γὰρ ὀθωμανὸς ὑπήκοος), ἐγγυωμένης βέβαιον θάνατον ὑπὲρ τοῦ Ἰσλὰμ εἰς τὰς ἐρήμους τῆς Ἀραβίας, τότε ὡμοίαζα μὲ τὸν Λὼτ φεύγοντα τὰ κατήραμένα καὶ ἐπικίνδυνα Σόδομα, χωρὶς νὰ στρέψῃ πλέον νὰ τὰ ἴδῃ ...

Κεντρικὴ ὁδὸς τῆς Βαγδάτης

Δὸς...μ π α ξ ὶ ς καὶ τὰν γᾶν κινάσης . . !

Ὀφεῖλω νὰ λύσω τὴν δικαίαν ἀπορίαν τῶν ἀναγνωστῶν μου ποὺ θὰ γεννᾷ ἡ ἐκ Βαγδάτης τολμηρὰ δραπέτευσίς μου, ὑπὸ συνθήκας τόσον δυσκόλους. Ὅταν ληφθῇ ὅπ' ὄψει, ὅτι ἡ φυγὴ θὰ ἐλάμβανε χώραν ἀπὸ πόλιν κατοικουμένην ἀπὸ ἄραβας, ἐχθρικῶς διακειμένους πρὸς τοὺς κυβερνήτας των Τούρκους, (τῶν ὁποίων ἐπεζήτουν ἀνέκαθεν ν' ἀποτινάξουν τὴν τυραννίαν) ἄραβας, διὰ τοὺς ὁποίους λέγεται ὅτι πρὶν δυνηθοῦν νὰ προφέρουν εἰς τὴν βρεφικήν των ἡλικίαν τὴν λέξιν **οὖμη** (μητέρα) κλαυθμυρίζουν τὴν λέξιν «**μπαξῖς**» καὶ ὅτι πλεῖστοι κατεῖχον δημοσίας θέσεις, εἶνε εὔκολον νὰ ἐξηγηθῇ ἡ τόλμη τῆς ἀποφάσεώς μου καὶ πῶς εὑρέθην τὴν 13ην Νοεμβρίου 1914 (τὴν ἑπομένην τῆς κηρύξεως τοῦ Ἱεροῦ Πολέμου), ὑπὸ τὴν ἰδιότητα καὶ μὲ σχετικὴν ἐνδυμασίαν...ἀμερικανοῦ, εἰς μίαν μοναχικὴν κομπίνα τοῦ ἐπιτάκτου τροχοφόρου τουρκικοῦ ἀτμοπλοίου «Μοσσούλη» 250 περίπου τόννων, ἐτοίμου πρὸς ἀναχώρησιν διὰ τὴν Βασσοραν— ἀπέχουσαν 800 χιλιόμετρα.

Ὁ λιμὴν τῆς σωτηρίας

Αἱ ἐκ τοῦ μετώπου εἰδήσεις—ἀντίθετοι πρὸς τὰ εὐχάριστα ἀνακοινωθέντα τῶν τουρκικῶν ἀρχῶν — τὰς ὁποίας ἐμάνθανον μὲ τρόπον μυστηριώδη καὶ διέδιδον οἱ πολυπληθεῖς φίλαγγλοι ἢ ἐθνικισταὶ ἄραβες καὶ ἡ βεβαιότης ὅτι ἡ Βάσσορα θὰ κατελαμβάνετο τάχιστα ὑπὸ τῶν Ἄγγλων, διότι αἱ ὑπὸ τὴν Ἀζαβὶτ Πασσᾶν τουρκικαὶ ἐκεῖ δυνάμεις, ἀνάμικτοι μὲ ἄραβας, μὴ ἐμπνέοντας ἐμπιστοσύνην, ἦσαν ἀνίσχυροι ν' ἀντιστοῦν κατὰ τῶν ἀγγλοϊνδικῶν στρατευμάτων καλυπτομένων ὑπὸ ἰσχυρῶν ἀγγλικῶν πολεμικῶν, ἀλλὰ καὶ ἡ γειτνίασις τῆς πόλεως Βασσόρας μὲ τὸ οὐδέτερον περσικὸν ἔδαφος, ἀπέχον ἐκεῖθεν 2 1)2—3 ὥρας λεμβοδρομικῶς, μοὶ παρεῖχεν πᾶσαν ἐλπίδα σωτηρίας, ἂν ἔφθανα ἐγκαίρως. Ἄλλως οὐδεμία ὁδὸς ὑπῆρχεν ἀνοικτὴ πρὸς δραπέτευσιν μὲ πιθανότητας ἐπιτυχίας.

Πυροβόλον θεραπεῦον τὸ...σαρλίκι

Μίαν ἰδέαν τῶν ἀπεγνωσμένων προσπαθειῶν ποὺ κατέβαλλον τὰς ἡμέρας ἐκείνας οἱ Τοῦρκοι, διὰ νὰ σώσουν τὴν κατάστασιν δίδει ἡ πομπώδης περιφορὰ εἰς τοὺς δρόμους τῆς Βαγδάτης ἑνὸς τεραστίου καὶ παναρχαίου πυροβόλου σημαιοστολισθέντος, προηγουμένης μουσικῆς μὲ ζουρνάδες καὶ τύμπανα καὶ συνοδευομένου ὑπὸ τιμητικῆς φρουρᾶς, μὲ θρησκευτικὰ **μπαϊράκα**, τὸ ὁποῖον εἶχε χρησιμοποιηθῆ ἐπιτυχῶς πρὸ...200 ἐτῶν κατὰ τινα τῆς Βαγδάτης ἅμυναν καὶ ἔκτοτε ἐφυλάσσετο ὡς σεβαστὸν ἀρχαιολογικὸν κειμήλιον εἰς τοὺς παλαιοὺς στρατῶνας.

Τὸ πελώριον ἐκεῖνο πυροβόλον ἐθεωρεῖτο τόσον θαυματουργόν, ὥστε πολλοὶ εὐλαβεῖς ἄραβες ἀνήρτων εἰς αὐτὸ ἐν καιρῷ εἰρήνης χρωματιστὰ ράκη ὡς ἀναθήματα ἀφοῦ εἶχε τὴν ἰδιότητα νὰ θεραπεύῃ, μεταξὺ ἄλλων ἀσθενειῶν, καὶ τὸ...**σαρλίκι**, τὴν ἀσθένειαν δηλαδὴ τὴν ἀποδιδομένην εἰς τὸν φόβον! Ὁ ἀσπαζόμενος τὸν σίδηρόν του ἢ ἐπικαλούμενος τὴν γάριν του—ἐννοεῖται, πιστὸς τοῦ Προφήτου—ἐγίνετο σιδήρενος σωματικῶς καὶ ψυχικῶς... Πολὺ φοβοῦμαι ὅτι τὸ θαυματουργὸν πυροβόλον, τοῦ ὁποίου τὴν μὲ ἀγρίας θρησκευτικὰς διαδηλώσεις περιφορὰν παρηκολούθησα ὄπισθεν τοῦ ἡμικλείστου παραθύρου τῆς οἰκίας ὅπου ἐκρυπτόμην, δὲν εἶνε ξένον πρὸς τὴν γενναιότητα τῆς...φυγῆς μου! ἐκ Βαγδάτης.

Πρὸς ἀντιμετώπισιν τῆς Μεγάλης Βρεταννίας

Τὴν 2 μ. μ. τῆς 13 Νοεμβρίου 1914 τὸ ἀτμόπλοιον λοιπὸν «Μοσσούλη» ἐν ἐκ τῶν 3 παμπαλαίων τῆς τουρκικῆς Ἑταιρίας **Ναχριέ**, τὰ ὁποῖα ἐχρησιμοποιήθησαν μὲ μερικὰ ἱστιοφόρα πρὸς μεταφορὰν στρατοῦ εἰς τὴν ἀπειλουμένην Βάσσορα, εὑρίσκετο ὑπὸ ἀτμὸν ἕτοιμον πρὸς ἀναχώρησιν, φορτωμένον πυρομαχικά, ὄζοντα πρόβατα, σφάγια καὶ 200 περίπου στρατιώτας φύρδην μίγδην στιβαγμένους εἰς τὸ ἀμπάρι, εἰς τὸ κατάστρωμα, τοὺς διαδρόμους κ.τ.λ. ἀνήκοντας δὲ εἰς ὅλας τὰς φυλὰς τοῦ ἐθνογραφικοῦ μωσαϊκοῦ τῆς προπολεμικῆς Τουρκίας.

Ἡ ἀναχώρησις τοῦ μικροσκοπικοῦ σκάφους ἐπὶ τὸ μέτωπον πρὸς ἀντιμετώπισιν πανισχύρου ἐχθροῦ ἐνέτεκε κάτι τὸ κωμικῶς θριαμβευτικόν, κάτι τὸ δονκιχωτικόν, ἀλλὰ καὶ τραγικὸν συγχρόνως. Ἡ ξύλινη καὶ σάπια ἀποβάθρα παρὰ τὴν ὁποίαν ἦτο πλευρισμένη ἡ «Μοσσούλη» ἦτο σημαιοστολισμένη μὲ λεράς κουρελιασμένας τουρκικὰς σημαίας ἐπὶ τοῦ πανηγυρικοῦ τεραστίου, τὸ τῶν καὶ ἡ «Μοσσούλη» ἡ ὁποία ὅμως μὲ ὅλα τὰ ἐξιοθρήνητα χάλια της μὲ ἐφαίνετο τόσον συμπαθής, ὅσον ἡ σανὶς τῆς σωτηρίας ποὺ ἐναγκαλίζεται ὁ κατδυνεύων νὰ πνιγῇ. Πλῆθος γυναικοπαίδων καὶ γερόντων, συγγενῶν καὶ ἀναχωρούντων Βαγδατλήδων συνωθεῖτο θορυβῶς ἐπὶ τῆς ἀποβάθρας, στεναζούσης ὑπὸ τὸ βάρος, διὰ τὸν τελευταῖον ἀποχαιρετισμόν. Ἀχθοφόροι κουβαλοῦντες εἰς τοὺς ὤμους των μερικὰ ἀκόμη καταπρασινημένα πρόβατα, ὡρύοντο διὰ ν' ἀνοίξουν δρόμον, τοῦ κοι ἀξιωματικοὶ ὄβριζον χυδαίως καὶ ἐρράπιζον στρατιώτας κατελθόντας τοῦ πλοίου ν' ἀσπασθοῦν δοκὸν δὲν ἐπρόφθασαν, πωλητὰ μικροπραγμάτων σωζηντες διὰ μίαν δεκάραν ἐκραύγαζον τρομακτικὰ ὡς ἐστευδμενοι, ὁ προγάστωρ καὶ πωγωνοφόρος πλοίαρχος μὲ χρωματιστὰ ἐμβαλώματα εἰς τὸ πανταλόνι του καὶ λιγδωμένο φέσι, παλαίμαχος τοῦ τουρκικοῦ ναυτικοῦ, συνεννοεῖτο μὲ τοὺς ἀνυποδήτους καὶ μουτζαλωμένους ναύτας του φωνὰς γοερὰς ὡς πνιγόμενος, ἡ σημαία τῆς «Μοσσούλης» ἀνεστάτωνε τὸν κόσμον μὲ τοὺς βροντοὺς συριγμοὺς της, ἐξαγγέλλουσα τὴν ἀναχώρησιν, ἡ σκωριασμένοι τροχοί της ἐπάγλαζαν δοκιμαστικῶς καὶ ἡ καπνοδόχη κατεμαύριζε τὰ πέριξ μὲ τοὺς πυκνοὺς καπνοὺς τῆς μηχανῆς, ἡ ὁποία ἐτροφοδοτεῖτο μὲ τὴν προστυχέστερο ξυλάνθρακα, ποὺ κατωρθώθη νὰ ἐξορεθῇ μετὰ τὴν ἐξάντλησιν τοῦ ὀλίγου **κάρδιφφ**, τὸ ἐγκαταλειφθέντος ὑπὸ τῶν ὑπαλλήλων τῆς Ἀγγλικῆς Ἑταιρίας Lynch, τῆς ὁποίας τὰ ἀτμόπλοια εἶχον περιφθάσῃ νὰ φύγουν ἐγκαίρως εἰς τὸν Περσικὸν κόλπον.

Γιασσασσίν . . .

Καὶ ἰδοὺ ἐπὶ τέλους ποὺ φεύγομεν! Ἀπὸ τὸ στρογγυλὸν παράθυρον τῆς καμπίνας μου, ὡς ἀπὸ ὀπὴν κλειδοσκοπίου, παρατηρῶ τὰς κωμικογραφικὰς σκηνὰς τῆς ἀναστατωμένης ἀποβάθρας καὶ χαιτεφὸ μὲ ἀλληρινῆ εὐγνωμοσύνην τὸν ἄραβα ἀστυνομικόν, ἱστάμενον ἐκεῖ πλησίον, μᾶλλον διὰ τὴν ἀσφάλειάν μου παρὰ διὰ τὴν τήρησιν τῆς τάξεως (αὐτὸς ἦτο ὁ μεσσίας μου) καὶ ἀρχίζω νὰ αἰσθάνωμαι ἐκλείποντα τὸν φόβον τῆς συλλήψεώς μου (μεγάλη σου ἡ χάρις πυροβόλον τῆς χαᾶ· ζῶν τὸ ἀτμόπλοιον ἀπομακρύνεται βραδέως, γυνοδευόμενον ἀπὸ τὰς τουρκικὰς καὶ ἀραβικὰς ὑπηρεσίας τοῦ διαταγθέντος νὰ ζητωκραυγάσῃ, ἡ κραυγὰς τοῦ διαταγθέντος νὰ ζητωκραυγάσῃ, ἡ ὀξεῖς, ὄχλου, «**γιασασσὶν Σουλτὰν ἀσκέρ**»—«**ἀζῆρ μπέτ-ἰγγλίζ**»—«**μὶν-ἄλα-μπουκ-ἰγγλίζ**» ὅπερ ἑρμηνευόμενον «ζήτω ὁ σουλτανικὸς στρατὸς κατὰ τῶν ἀγγλοῦς» «ἀνάθεμα τὸν πατέρα σου ἄγγλε»

ΝΕΟΕΛΛΗΝΙΚΗ ΠΟΙΗΣΙΣ

ΣΟΝΕΤΤΑ

Παλινωδία.

Ὁ ἥλιος τῆς ἀγάπης δὲ βουτάει
γιὰ μένα ἀκόμα! Λεύτερη ἀπὸ λήθη
οἱ πλουμισμένη στάμνα δὲν ἐχύθη
καρδιὰ χουσῆ ποὺ ἡ νιότη τὴ μεθάει.

Μύρο βαλανιδιᾶς μοσκοβολάει
τὸ ἔργο μου· κ' ἐντός μου δὲν κοιμήθη
τῆς ζωῆς τὸ πολύβουο παραμύθι,
μὰ ὀνείρων κόσμους ἄγιους μελετάει.

Ὅμοια κισσὸς μὲ σφιχτοζώνει ἡ σκέψη
ποὺ τοῦ ἔρωτά μου ἐπότισεν ἡ κρήνη.
Παλμοὶ βουνοὶ τὰ δστᾶ μου ἔχουν μαγέψει·

Ἀπάνω ἀπὸ τὴ χέρσα λημοσύνη
μετεωρίζομαι ὅπως ἡ ἀνεμώνη
τὸν ἔρμο βράχο ἀθανατίζει μόνη.

Ἐμφάνιση στὴν ἐξοχή.

Γ' ἀγεράκι στὰ κρίνα δὲν ἐμίλει
καὶ κεῖνα κάτι ἐθέλαν ξαναμμένα.
Τὸ τραγούδι του γύρευε καθένα
τὰ πλόσματα ἅλα στὸ σιγὸ τὸ δείλι.

Ξάφνου ἐφάνης. Τζιτζίκια, ἀηδόνια, γρῦλοι
σφυρίξαν μυστικὰ σὰ βυθισμένα.
Κρυφοῖ ἐγελάσαν κοῦκκοι ἐρωτεμένα
σὲ κάποια πικροδάφνη, κάποιο ἀγρίλι.

Οἱ ἄνθοι ἐσαλέψαν· μύρια πεταλούδια
στὴ βραδινὴ τὴν αὔρα ἀγαπηθῆκαν
ἀπὸ τὰ οὐράνια ἀνάλαφρα ἀγγελούδια

γύρω σὰ δέντρα σὰν ἀχνοὶ ἐχυθῆκαν.
Ἥσυχα πάσα ἡ χτίση ἐτραγουδοῦσε.
Ὁ ἔρωτας ἀθώρητα ἐξυπνοῦσε.

Τὸ τραγούδι τῆς Ἁγίας Περπέτουας, σὰν οἱ δήμοι τῆς ἐσκότωσαν τὸ παιδὶ στὴν ἀγκαλιά.

Μοῦ πνίξαν τὸ παιδί μου τὰ σκυλιὰ
καὶ τὸ πυρρὸ ὄχ τὰ χείλη του σημάδι
κοιτάω στὴ ρόγα ἀκόμα, ἀκόμα ὡς χάδι
ἡ ἀνάσα του μοῦ λοῦει τὴν ἀγκαλιά.

Ἐκούρσεψαν τὴν ἤμερη φωλιὰ
καὶ τοῦ κόρφου μου τὸ περιπλοκάδι
σὰ γινοπώρου ἀπόμεινε ρημάδι,
χωρὶς ἀνθοὺς, τραγούδια καὶ φιλιά.

Φυριτὰ φριχτὰ μᾶς ἐχωρίσαν. Ὅμως
εἶναι γοργὸς τοῦ μαρτυρίου ὁ δρόμος
καὶ στὴ φωνή μου γρήγορα ἀπαντένει.

Ἔτσι ἡ ψυχή ἀπὸ τώρα κελαϊδεῖ
ὡς ὁλοῦθε τὸ θάνατο ἀνασένει,
ψιλὰ σοῦ βίου τ' ἀκρότατο κλαδί.

Τὸ τραγούδι τῆς Ἁγίας Περπέτουας μέσ' στὸν ἱππόδρομο, λιγο πρὶν μαρτυρήση.

Πολὺ νὰ μὴν κρατήσῃ ἡ σιγαλιὰ
ποὺ βαθιὰ μὲ κυκλώνει ὅσαν τὸν "Ἀδη.
Ταχιὰ τοῦ βίου νὰ φύγω τὸ σκοτάδι,
τοῦ παιδιοῦ μου ν' ἀκούσω τὴ λαλιά.

(Θὰ 'χῃ ὅλο φῶς τὰ ὁλόξανθα μαλλιά,
μὲ ἀνθηρὸ τυλιγμένα μυρτοκλάδι.
Θά 'ρθῃ μὲ γέλιο, στὸ ἱερὸ λειβάδι
τὴν παλιά μας νὰ πλέξουμε φωλιά).

Μὰ ἀκούω τὸν ταῦρο. Εἶμ' ἑτοιμη. Εἶμ' ὀρτή.
Στέρεη προσμένω. Χαμογελαστὴ
τὰ μπράτσα ἀνοίγω νὰ τὸν ἀγκαλιάσω!

Κεντρίσετε μὲ φλόγα τὰ πλευρά του,
ἡ ὀργὴ νὰ σβήσῃ ἐντός μου τοῦ κεράτου,
στὸ δρόμο τὸ παιδί μου νὰ προφτάσω.

Ὁ Ὀδυσσέας ἔτσι μίλησε στὴν Καλυψὼ σὰν ἀποφάσισε νὰ τὴν ἐγκαταλείψῃ.

Στὴ θαμπερὴ βραδειὰ φαντάζει χιόνι
τὸ διάφανο κορμί σου. Μ' ἀφροδίσια
λαύρα ἐρπετοῦ, ἡ ἀγάπη σου ἡ φιδίσια
σφίγγει βαρὺ τὴ μέση μου βραχιόνι.

Τοῦ φιλιοῦ σου τ' ἀσώπαστο τριζόνι
κ' ἡ ματιά σου μοῦ χάρισαν τὰ ἠλύσια.
Δὲ βλέπω· δὲν ἀκούω· σὰν τὰ μελίσσια
ἡ θύμισή ἡ παλιὰ μὲ περιζώνει.

Μὲ κράζουν γλάροι. Ἡ θάλασσα φωνάζει,
ἀφρὸ στὰ ὀγρά μου βλέφαρα τινάζει
κ' εἶναι γιὰ μὲ σκλαβιὰ ἡ ἀθανασία.

Δόσε με πάλι στὴν ἀβέβαιη μοῖρα,
λεύτερη νὰ μὲ φέρνῃ ἡ φαντασία
μ' ἕνα σανίδι ἀπάνω στὴν ἀλμύρα.

Ἡράκλειο τῆς Κρήτης 1926 Λ. ΛΑΕΞΙΟΥ

Παλιὰ ἱστορία σὲ πολὺ μοντέρνο σκοπὸ

— Καλησπέρα σας, κύριε· εἶσθε μήπως λωποδύτης; Τὴ δουλειά σας, τὴ δουλειά σας, κύριε λωποδύτη· δὲ σᾶς ἐνοχλῶ διόλου!

Ἕνα θαυμάσιο μαρμάρινο μέγαρο σὲ μιὰ ἀπὸ τὶς ἀριστοκρατικὲς συνοικίες τοῦ Λονδίνου.

Ὁ κλέφτης σκαρφάλωσε στὸν ὑδροσωλῆνα, πιάστηκε ἀπὸ τὰ γλυπτὰ ποὺ ἦταν ἄφθονα στὴν πρόσοψη, πήδησε ἕνα μπαλκόνι καὶ βρέθηκε ἀπ' τ' ἀνοιχτὸ παράθυρο μέσ' στὸ σπῆτι.

Τὸ δωμάτιο ὁποὺ βρέθηκε μέσα ὁ κλέφτης ἤτανε ἡ καμαροῦλα παιδιοῦ.

Πέρασε σιγὰ σιγὰ στὶ σαλόνι. Ἡ θερμάστρα ἀναμμένη, οὐίσχυ καὶ σόδα στὸ τραπέζι, σάνδουϊτς, ποῦρα κ' ἕνα χαρτὶ μὲ τὰ λόγια:

Ἀγαπημένοι μας, μπαμπᾶ καὶ μαμά,
Μὴ μᾶς περιμένετε ὅταν γυρίσετε ἀπὸ τὴν ὄπερα,
γιατὶ θὰ πᾶμε στὸ χορὸ καὶ θὰρθωμε τὴν αὐγή.
ΜΟΛΛΗ

Ὁ Τζὼν Σμὶθ (ἔνα ἀπὸ τὰ πολλὰ ὀνόματα τοῦ κλέφτη) εὐχαρίστησε τὴν ἀγρυπνία τῶν μεγάλων καὶ τὸ γλέντι τῶν μικρῶν, ἔφαγε σάνδουϊτς, ἤπιε οὐίσκυ καὶ κάπνισε ποῦρα. Ἀν τὸν τύχαινε ἡ ὑπηρέτρια θὰ τῆς ἔλεγε πὼς εἶνε ὁ χορευτὴς τῆς Μόλλη κ' ἤρθε νὰ τὴν πάρῃ γιὰ τὸ χορὸ τῶν Τεσσάρων Τεχνῶν.

Ἀφοῦ ξεκουράσθηκε, σκέφθηκε πὼς πρέπει ν' ἀρχίση δουλειά. Ἀλ! πρὸ παντὸς τὸ καθήκον! Εἶχε μιὰ τσοῦρμα μικρὰ σπῆτι του, ποὺ περιμέναν ἀπ' τὰ χέρια του! Μ' ἕνα κλειδὶ λοιπὸν κατάλληλο ἀνοῖξε τὸ μεγάλο ντουλάπι κ' ἄρχισε νὰ σκαλίζῃ, ὅταν ἡ πόρτα ἔτοιξε, κ' ὥσπου νὰ τὸ ἀντιληφθῇ καλὰ-καλὰ ἕνα μελαχροινὸ κοριτσάκι, ἕνας ἄγγελ

ΤΟ ΑΡΙΣΤΟΥΡΓΗΜΑ ΤΟΥ CLAUDE FARRÈRE

Ο ΑΝΘΡΩΠΟΣ ΠΟΥ ΣΚΟΤΩΣΕ

[9] Κανένα αἴσθημα ζηλοτυπίας δὲν μπορῶ νὰ πῶ πὼς ὑπῆρχε μέσα στὰ μάτια του. Κάτι ἄλλο. Κάτι σὰν ἀπὸ ἔκπληξη, ἀπὸ ὑποψια καὶ δυσπιστία μαζὶ μ' ἕνα εἶδος κρυφοῦ ἄγριου μίσους, ποὺ ἐντελῶς ὑποσυνείδητα διέκρινα κάτω ἀπὸ τὴ σκέψι του...

Ἐν τῷ μεταξὺ μὲ συνέστησε — μὲ δυὸ-τρεῖς λέξεις παράξενες, ποὺ τὶς θυμᾶμαι λέξι πρὸς λέξι:

— Μαρί! ὁ φίλος μου, Μαρκήσιος ντὲ Σεβινιέ... Ὁ φίλος του; Μ' αὐτὸ εἶναι πολύ...

Τί μ' ἐνθ.αφέρει ὅμως ἐμένα! τίποτα! ἐγὼ εἶχα τὴν πρόθεσι νὰ γνωρίσω τὴν Λαΐδη Φάλκλαντ, καὶ τὴν ἐγνώρισα. Τὴν Παρασκευή, στὰ «Γλυκὰ Νεράκ» τὴν εἶχα ἰδῆ πολὺ βιαστικά. Ἀξίζει ἀλήθεια πολὺ περισσότερη προσοχή. Εἶναι μιὰ πραγματικὴ καλλονὴ καὶ τόσο λίγο ἀγγλική. Δέρμα ξανθὸ καὶ θαμπό, μαλλιὰ σκοτεινὰ σὰν τὴν νύχτα, χέρια λευκὰ καὶ μικροκαμωμένα. Καὶ αὐτὰ τὰ περίφημα μαῦρα μάτια ποὺ τόσο μὲ εἶχαν γοητεύσει, τὴν ἡμέρα ἐκείνη... Κάτι μάτια ποὺ ζοῦν καὶ σκέπτονται—ποὺ ξέρουν νὰ λάμπουν καὶ νὰ τρελλαίνουν.

Μόνο, ἕνα πρᾶμμα μ' ἔκανε νὰ σκεφθῶ καὶ ν' ἀπορήσω κάπως. Στὰ «Γλυκὰ Νεράκ» τὴν ἡμέρα ἐκείνη ποὺ πρωτοεῖδα τὴν Λαΐδη Φάλκλαντ, εἶχα παρατηρήσει στὴν ἔκφρασί της μιὰ βαρειὰ μελαγχολία... Χθὲς δὲν μποροῦσα νὰ ἰδῶ τίποτα τέτοιο πρᾶμμα. Ἡ Λαΐδη Φάλκλαντ μίλοῦσε καὶ φλυαροῦσε μὲ τέτοια εἰλικρίνεια, ὅσο καμιὰ ἀπ' ὅλες ἐδῶ τῆς ἄλλες κυρίες... Ἄρχισε μὲ πολὺ χάρι νὰ πειράζῃ, μὲ ὡραῖες καὶ λεπτὲς φράσεις, τὴν αἰσθηματικὴ Κυρία Κερλώφ, ποὺ εἶχε τραβῆξῃ ἠδῆ καὶ τέσσερα κοκτέϊ καὶ ἡ ὁποία ἐξακολουθοῦσε πάντοτε τὴν ἐπὶ τοῦ ἔρωτος ἔρευνά της. Διεκείδασε ἔτσι ὅσο μποροῦσε τὴν πρέσβειρα τῆς Ἀγγλίας ποὺ εἶνε μιὰ πολὺ δυστυχὴς γρηᾶ γυναῖκα, καὶ ἔπειτα ἐδέχθῃκε εὐχαριστα τὰ διάφορα μικροπειράγματα τοῦ Νάρκισσου Μπουσσέ, στὰ ὁποῖα διάφορα κοπιμάτα μου ποὺ περιεστρέφοντο γύρω ἀπ' αὐτὴν καὶ τὸ μικρό της ὡραῖο ἀγοράκι, ποὺ εἶχα ἰδῆ τότε μαζί της στὸ καΐκι, μοῦ ἀπαντοῦσε μὲ τέτοια χάρι καὶ γοητεία ποὺ, σὰς βεβαιῶ, πὼς ἔμεινα κατάπληκτος ἀπὸ θαυμασμό. Οὔτε μιὰ στιγμὴ δὲν τὴν πῆρε τὸ μάτι μου ἔτσι κάπως ἀφηρημένη, σκεπτικὴ ἢ καὶ μελαγχολική. Ὅλ' αὐτὰ μ' ἔκαναν ν' ἀμφιβάλλω πολὺ γιὰ τὴν ἀλήθεια τῆς ἀναμνήσεώς μου ἐκείνης... Ἔξαφνα ὅμως—εἶχαν περάσει τὰ μεσάνυχτα καὶ οἱ ἐσπερίδες τοῦ Σούμερ-Παλὰς δὲν παρατείνονται σχεδὸν ποτὲ περισσότερο—ἤρθε, ἀπὸ τὴ σάλλα τοῦ χοροῦ ἕνα ζευγάρι γιὰ νὰ μᾶς χαιρετήσῃ: Ἦταν ὁ μικρὸς Ζὰν Τεράϊγ, σημαιοφόρος τοῦ μονίμου ἐδῶ στολίσκου μαζὶ μὲ τὴ γυναῖκα του ἐκείνη τὴ 'χαριτωμένη Παριζιάνικη κουκλίτσα. Εἶνε ὁ καθένας τους εἰκοσι ἐτῶν, παντρεύτηκαν πρὸ ἓξ μηνῶν καὶ ἀγαπιῶνται φοβερὰ μέχρι τρέλλας...

—Νά! Κυτάχτε! εἶπε ὁ Νάρκισσος Μπουσσέ... τελείωσε ὁ χορὸς μέσα... Νά. Καταφθάνουν καὶ οἱ χορευταί μας...

Ὁ Ζὰν Τεράϊγ χαμογέλασε καὶ ἐπῆρε τὴν γυναῖκα του ἀπὸ τὸ μπράτσο...

—Ναί! Ναί! τελείωσε... Κύριε πρέσβυ... Δὲν χορεύουν πιὰ μέσα.

Τὴ στιγμὴ ἐκείνη παρετήρησα πὼς ξαφνικὰ ἡ Λαΐδη Φάλκλαντ στενοχωρήθηκε καὶ πὼς κυτοῦσε παράδοξα καὶ παρατεταμένα τὰ δυὸ αὐτὰ νεαρὰ πρόσωπα, ποὺ ἔστεκαν μπροστά μας ἀκίνητα, στηριγμένα τὸ ἕνα εἰς τὸ ἄλλο, σχεδὸν ἀγκαλιασμένα...

—Ἀ! Κύριε Τεράϊγ, τὶ νὰ πῶ: ἀν εἶχα ἐγὼ μιὰ τόσον ὡραία γυναῖκα σὰν καὶ σᾶς, σᾶς βεβαιῶ πὼς δὲν θὰ τῆς ἐπέτρεπα ποτὲ νὰ χορεύῃ ἔτσι, ὅλη τὴ βραδυά, μὲ τὸν τυχόντα...

—Πῶς μὲ τὸν τυχόντα; παρετήρησε ἡ νεαρὴ κυρία... Σήμερα ἀκριβῶς, Κύριε πρέσβυ, δὲν χόρεψα παρὰ μόνον μὲ τὸ ἄντρα μου!

Τὴ στιγμὴ αὐτή, μέσα στὰ γέλοια ποὺ ἐπηκολούθησαν, ἄκουσα ἕνα ἐλαφρὸ θόρυβο καρέκλας μετακινουμένης... Ἡ Λαΐδη Φάλκλαντ, σηκώθηκε μὲ τρόπο καὶ ἔβγῆκε σιγὰ—σιγὰ στὸν ἐξώστη. Ἤθελε νὰ κυτάξῃ τὴ Θάλασσα. Κατελήφθην ἀπὸ δυνατὴ περίεργεια. Πάρα πέρα λίγο ἀπ' ἐδῶ ὑπάρχει μιὰ σκάλα ποὺ βγαίνει πρὸς τὸν κῆπο. Χαιρέτισα βιαστικὰ τὴν συντροφιά μου καὶ τράβηξα πρὸς τὰ ἐκεῖ. Ἡ σιλουέτα τῆς Λαΐδης Φάλκλαντ, ἀκίνητη φαινόταν ἀπὸ μακρυὰ σὰν ἕνα λεπτὸ γαλάζιο φάντασμα κάτω ἀπὸ τὸ σεληνόφως.

"Οταν ἔφθασα κοντά της, γιὰ νὰ μὴ τὴν τρομάξω ἀπότομα, ἔκανα δυὸ τρία βήματα δυνατὰ στὶς πλάκες. Μοῦ φαίνεται ὅμως πὼς δὲν ἄκουσε τίποτε.

Προχωρῶ λιγάκι περισσότερο:

—Κυρία μου, τῆς λέγω, μοῦ ἐπιτρέπετε νὰ σᾶς χαιρετίσω... φεύγω...

Τρόμαξε καὶ στράφηκε πρὸς τὸ μέρος μου. Καὶ εἶδα τότε! ὦ! τὶ εἶδα! δυὸ σειρὲς ἀπὸ δάκρυα νὰ τρέχουν ἀπὸ τὰ μάτια της... Δὲν μοῦ ἀπάντησε τίποτα... Μόλις καὶ μετὰ βίας προσπάθησε νὰ καταπῇ ἕνα λυγμό...

Μπροστὰ σὲ μιὰ γυναῖκα ποὺ κλαίει, ἕνας κύριος ποὺ δὲν εἶνε οὔτε φίλος της, οὔτε ἐρωμένος της, δὲν ἔχει παρὰ νὰ κάνῃ τὸν στραβό...

—Θὰ τολμοῦσα νὰ σᾶς παρακαλέσω, Κυρία μου, νὰ μοῦ δίδατε ἀν θέλατε τὴν ἄδειαν νὰ σᾶς ἐπισκεφθῶ στὸ σπίτι σας... Θὰ ἔχετε ἴσως μιὰ ἡμέρα ἐπισκέψεων... Πότε δέχεσθε;

Οἱ λυγμοὶ κατεπνίγησαν. Ἡ φωνή της ὅμως διατηροῦσε ἀκόμα κάτι τὸ σκληρὸ καὶ κλαμμένο...

—"Οχι! δὲν ἔχω ὡρισμένη ἡμέρα. Μὰ δὲν βγαίνω σχεδὸν ποτὲ ἀπὸ τὸ σπίτι μου καὶ δέχομαι πάντοτε ὅταν εἶμαι ἐκεῖ. Καληνύχτα σας Κύριε καὶ ὀρεβοὰρ, ἂν θέλετε...

Ἐφίλησα τὸ θαυμάσιο ἀπαλὸ χέρι της... Καθὼς ἔφευγα, εἶδα τὸν Τσέρνοβιτς, ποὺ ἐρχότανε κι' αὐτὸς νὰ τὴν χαιρετίσῃ, προφανῶς τῇ ἐντολῇ τοῦ συζύγου...

"Ωστε λοιπὸν ἡ ἀμερμνησία, ἡ εὐθυμία, τὸ κέφι, καὶ ἡ ἐλαφρὰ αὐτὴ κοκκεταρία ποὺ τόσο ἄφθονα ξεχείλιζαν πρὸ ὀλίγων στιγμῶν ἀπὸ τὴν ὄψι της, δὲν ἦταν παρὰ ἕνα σκέπασμα, μιὰ μάσκα, γύρω ἀπὸ μιὰ

ψυχὴ γυμνὴ καὶ πονεμένη, ἔτσι γιὰ νὰ μὴ μπορῇ ὁ κόσμος νἀντικρύσῃ αὐτὴν τὴν ψυχή!...

Καὶ ὅμως καὶ αὐτὸ ἀκόμα μοῦ ἀρέσει. Ἡ μάσκα αὐτὴ εἶναι πολὺ ὡραία. Ξέρει καὶ τὴν φορεῖ πολὺ καλὰ ἡ Λαΐδη Φάλκλαντ... "Ἐχει ὅλο τὸ θάρρος, ὅλο τὸν ἡρωϊσμό.

XII

"Ω! βέβαια, ἀσφαλῶς, θὰ πάω στὸ σπίτι τῆς Λαΐδης Φάλκλαντ, νὰ ὑποβάλω τὰ σέβη μου. Καὶ δὲν πρέπει μάλιστα ν' ἀργήσω, νὰ τ' ἀναβάλλω. Εἶμαι πολὺ περίεργος νὰ ἰδῶ αὐτὸ τὸ σπίτι, στὸ ὁποῖο δυὸ γυναῖκες, σύζυγος καὶ ἐρωμένη, δυὸ ἀσπονδοι ἀντίζηλοι, ζοῦν κλεισμένες σὰν δυὸ βασίλισσες μελισσῶν σὲ μιὰ κυψέλη, μὲ ὅλον ὅτι εἶνε ὑποχρεωμένες νὰ διατηροῦν μεταξύ τους αὐτὴν τὴν φαινομενικὴ οἰκειότητα ἡ ὁποία δημιουργεῖται λόγῳ τῆς μακρυνῆς αὐτῆς συγγενείας.

Ἐζήτησα πληροφορίας περὶ αὐτῆς τῆς συγγενείας, ἡ ὁποία μοῦ ἐκίνησεν ἐξαιρετικὰ τὴν περιέργειά μου. Εἶναι, μοῦ εἶπαν, ἕνα ἀρκετὰ ὡραῖο κορίτσι εἰκοσι πέντε ἐτῶν, ὀρφανὸ ἀπὸ πατέρα καὶ μητέρα καὶ ἡ μικρότερη ἀδελφὴ ἑνὸς Σκώτου κόμητος, μακρυνοῦ συγγενοῦς τῶν Φάλκλαντ. Ὁ μεγάλος αὐτὸς ἀδελφὸς εἶνε τόσο πλούσιος ὅσο πτωχὴ ἦταν ἡ ἀδελφή του, καὶ εἶχε στὴν ἀρχὴ ἀναλάβῃ τὸ βάρος αὐτοῦ τῆς ἀδελφῆς του, σκοπεύοντας νὰ τὴν προικίσῃ ἀναλόγως. Μὰ ὕστερα ἀπὸ κάποιοι—δὲν ξέρω τί ἀκριβῶς—ἀτιμη πρᾶξι της, ὠργίσθηκε τόσο, ὥστε τὴν ἔρριξε κυριολεκτικῶς στὸ δρόμο καὶ δὲν θέλησε πιὰ οὔτε ν' ἀκούσῃ νὰ τοῦ ὁμιλοῦν γι' αὐτήν. Τὴν ἐποχὴ ἐκείνη ἡ Λαΐδη Φάλκλαντ. παρεκάλεσε καὶ ἐπέμεινε στὸν σύζυγό της νὰ περιμαζέψουν αὐτὴν τὴν πτωχὴ κατάδικο. Φιλανθρωπία ἀληθινὰ ἐντελῶς μοιραία, ἂν παραδεχτοῦμε ὅτι πραγματικῶς τὸ διαβολεμένο αὐτὸ κορίτσι εἶχε συλλάβει τὸ σχέδιο νὰ ἐξαπατήσῃ τὴν εὐεργέτιδά του, κλέπτοντάς της ἔτσι ἀπότομα καὶ σύζυγο καὶ περιουσία καὶ παιδί!...

Ἐν τῷ μεταξὺ συνέβηκαν διάφορα ὡραῖα πράμματα ἀπὸ χθὲς εἶμαι κάτοχος ἑνὸς ὡραίου καϊκιοῦ καὶ ἀπὸ σήμερα τὸ πρωΐ, καὶ ἑνὸς σπιτιοῦ. Καὶ ὅλ' αὐτὰ ἔγιναν ἔτσι σὰν μ' ἕνα μαγικὸ νεῦμα. Ἐννοεῖται πὼς ὁ μάγος αὐτὸς ὀνομάζεται Μεχμὲτ Πασσᾶς.

Προχθὲς βράδυ, τὸν ἐυχαρίστησα, χωρὶς νὰ ἔχω καμιὰ ὀπισθοβουλία, γιὰ τὸν θαυμάσιο αὐτὸν περίπατο ποὺ μοῦ προσέφερε στὰ «Γλυκὰ Νερὰ» ἐκεῖνο τὸ ἀπόγεμμα.

—Ἀ! ποῦ εἶπε, εὐχαριστημένος... Ὥστε σᾶς ἀρέσουν τὰ τουρκικὰ καΐκια μας;

—Καὶ σὲ τετοιο βαθμὸ μάλιστα, στρατηγέ μου, ὥστε ἔχω ἀποφασίσει ν' ἀγοράσω ἕνα ἀπ' αὐτά, ὅσον τὸ δυνατὸν γρηγορώτερα.

—Πρᾶγμα ποὺ γίνεται εὐκολώτατα. Ἔννοια σας, ἀφῆστε μὲ ἐμένα... θὰ ἀναλάβω καὶ θὰ τὸ τελειώσω...

Ἀρνήθηκα μὲ ἀπεγνωσμένας προσπαθείας· δὲν θέλησε νὰ μ' ἀκούσῃ καὶ μοῦκλεισε τὸ στόμα.

—Κύριε συνταγματάρχα, μὴ ξεχνᾶτε τὸ «Δελφίνι!»

Χαμογέλασα καὶ σήκωσα τοὺς ὤμους μου, τοὺς σήκωσε κι' αὐτὸς ψηλότερ' ἀπὸ μένα.

—Ἐπειτα, πρεπει νὰ ἔχετε ὑπ' ὄψει σας καὶ αὐτό: Πολλὰ πράμματα πολὺ δύσκολα καὶ ἀπερδεμμένα γιὰ σᾶς ποὺ εἰσθε ξένος, εἶνε ἁπλούστατα γιὰ ἐμένα ἐδῶ, χωρὶς νὰ χρειάζεται μάλιστα κανεὶς κόπος, οὔτε καιρός. Ἐξ ἄλλου εἶμαι καὶ ὑποχρεωμένος: Εἰσθε στὴν Τουρκία, καὶ εἶμαι ὁ ξεναγός σας, ἔ; Σᾶς προειδοποιῶ μάλιστα πὼς θὰ θεωρήσω τὸν ἑαυτό μου προσβεβλημένο, ἂν κάποτε μάθω πὼς ἀναθέσατε σὲ κάποιον ἄλλον ἀπὸ ἐμένα, ἐπίσης ἀπὸ ὁποτε προσεχῆ ὑπόθεσίν σας...

Εἶχε πάρει τὸ πιὸ στρατιωτικὸ ὕφος του. Ἐκείνη τὴ στιγμὴ μάλιστα ἐσκέφθηκα καὶ μιὰν ἄλλη ὑπόθεσι ποὺ δὲν εἶχα τακτοποιήσει. Τὴν περασμένη ἑβδομάδα. ἀναγκάσθηκα τέσσερες φορὲς νὰ δειπνήσω στὸν ἐπάνω Βόσπορο καὶ συνεπῶς κατ' ἀνάγκην νὰ κοιμηθῶ στὸ ἐκεῖ ξενοδοχεῖο, μὴ ὑπαρχούσης Θαλασσίας συγκοινωνίας τὴν νύχτα. Μὲ εἶχαν λοιπὸν ἀληθινὰ ἐκνευρισει αὐτὰ τὰ ξενυχτίσματα στὰ ξένα αὐτὰ κρεβάτια καὶ τόσο μάλιστα ποὺ γύριζα νὰ βρῶ κανένα νὰ νοικιάζῃ ἐκεῖ κάποια βιλλίτσα.

Ὁ Μεχμὲτ Πασσᾶς μὲ ἄκουσε πολὺ προσεχτικά.

—Καὶ βρήκατε λοιπὸν κἀμιὰ τοῦ γούστου σας;

—Τίποτ' ἀπολύτως. Οὔτε στὸ Γιενίκιοϊ, οὔτε στὸ Μπουγιοῦκ-ντερὲ δὲν ὑπάρχει βίλλα διαθέσιμη. Ἀλλοῦ βρῆκα μερικὲς μὰ τόσο ἄσχημες ποὺ οὔτε κἂν μπορῶ νὰ τὶς ἰδῶ.

—Τὸ ξέρω. Πρὸς τὸ μέρος τῆς Ἀσίας ὅμως δὲν βρήκατε;

—Τῆς Ἀσίας;

Ἐξεπλάγην. Ἡ πλευρὰ αὐτὴ τῆς Ἀσίας, ἀπὸ πάνω ἀπὸ τὴ Κανλιτζᾶ, κατοικεῖται μόνο ἀπὸ Τούρκους Δὲν ὑπάρχει ἀσφαλῶς κανένα σπίτι ἐκεῖ ποὺ νὰ μπορῇ νὰ κατοικηθῇ ἀπὸ Εὐρωπαίους. Αὐτὴ τουλάχιστον εἶνε ἡ ἐπίσημος γνώμη ὅλων τῶν πρεσβειῶν.

—Μπά...—Εἶπε γελῶν ὁ Μεχμὲτ πασσᾶς—μὴ ταράζεσθε ἔτσι γιὰ τέτοια μικροπράμματα. Θὰ σᾶς ἀρεσει ἕνα μικρὸ ὡραῖο τούρκικο σπιτάκι βουτηγμένο στὸ Βόσπορο; τὸ σπιτάκι αἰῶνης πολὺ κατοικοῦσε ὁ Πιέρ Λοτί, τὴν ἐποχὴ τῆς ἀτιαντέ;...

—Ἄν μοῦ ἀρεσε;!

—Ὡραῖα! Λοιπὸν ὀρεβοὰρ. Θὰ ἔχετε πολὺ γρήγορα καλες εἰδήσεις...

Καὶ χθές, ἕνας Καβάσης ὠπλισμένος ὡς τὰ λαιμὸ μὲ ρεβόλβερ καὶ γιαταγάνια, μοῦ ἔφερε τὴν ἑξῆς ἐπιστολή:

Κύριε Συνταγματάρχα

Ἔχετε ἕνα καΐκι. Σᾶς περιμένει στὴ σκάλα τοῦ Τὸπ—Χανέ, ποὺ εἶνε ἡ πιὸ πλησιέστερη σκάλα τῆς ὁδοῦ Προύσσης. Φροντίστε μόνο νὰ λέτε στοὺς καΐξῆδες σας κἄθε βράδυ, τὶς παραγγελίες σας γιὰ τὴν ἄλλη ἡμέρα. Εἶνε ἕνα καΐκι μὲ δυὸ ζεύγη κουπιά. Σᾶς νοῦν ἀπὸ παντοῦ, χωρὶς νὰ διακρίνωνται. Τὰ ἐξάκοπα. χειρισθῆ ὑπὸ ἐχεμύθειαν.

Οἱ δυὸ σας καΐξῆδες, ἐκ τῶν ὁποίων ὁ ἕνας ὀνομάζεται 'Οσμὰν καὶ ὁ ἄλλος Ἀρίφ, εἶνε Ἀλβανοί, ὅπως τοὺς μεταχειρίζεσθε ὡς τυφλοὺς καὶ κουφούς.

Θὰ προτιμοῦσαν νὰ πεθάνουν παρὰ νὰ βγαλουν μυτούς. Ὅλοι οἱ Ἀλβανοὶ εἶνε πολὺ πιστοί.

Εἰσθε ἐπίσης κάτοχος καὶ ἑνὸς σπιτιοῦ. Τὸ καΐκι σας μπορεῖ νὰ σᾶς μεταφέρῃ ἐκεῖ ἀπὸ αὐρίου. Βρίσκεται στὴν Ἀσία, στὴ Μπέτκος, ἐπὶ τοῦ Βοσπόρου, ἀπὸ πάνω ἀπὸ τὸ χωριὸ καὶ συνεπῶς ἀκριβῶς ἀπέναντι τῆς πρασβείας σας.

('Ακολουθεῖ)

ΔΙΗΓΗΜΑ ΤΟΥ ΚΝΟΥΤ ΧΑΜΣΟΝ

ΣΚΛΑΒΟΙ ΤΗΣ ΑΓΑΠΗΣ *

ΜΕΤΑΦΡΑΣΙΣ ΤΟΥ ΒΑΣ. ΔΑΣΚΑΛΑΚΗ

Διήγησι μιᾶς σκλάβας

I

Γραμμένο ἀπὸ μένα. Γραμμένο σήμερα, γιὰ νὰ ξαλαφρώσω τὴν καρδιά μου. Ἔχασα τὴ θέσι μου στὸ κοφενεῖο, κ' ἔχασα τὶς χαρούμενές μου μέρες. "Ολα τὰ χασα Καὶ τὸ καφενεῖο ἦταν τὸ καφὲ - Μαξιμιλιάν.

"Ενας νέος κύριος μὲ τὰ γκρίζα ἐρχότανε ἐκεῖ κάθε βράδυ μὲ δύο ἄλλους φίλους του, καὶ καθότανε σ' ἕνα ἀπ' τὰ τραπέζια μου. Ἐρχότανε πολλοὶ κύριοι, ὅλοι εἶχανε κανένα λόγο νὰ μοῦ ποῦν, - αὐτὸς τίποτα. Ἤτανε ψηλὸς καὶ λιγνός, εἶχε μαλακὰ μ τῦρα μαλιὰ καὶ καστανὰ μάτια, ποὺ μὲ κοιτάζανε κάποτε-κάποτε. Στ' ἀπάνω του χείλι ἄρχιζε ν' ἀνθίζῃ ἕνα λεπτὸ μουστακάκι.

Καὶ στὴν ἀοχὴ εἶχε κάτι τι μαζύ μου αὐτὸς ὁ ἄνθρωπος.

Μὰν ὁλόκληρη βδομάδα ἐρχότανε κάθε μέρα. Τὸν εἶχα συνηθίσει καὶ τὸν ἀναζητοῦσα σὰ δὲν ἐρχότανε. Μιὰ βραδυὰ δὲν ἤρθε. Ἔφερα βόλτα ὅλο τὸ καφενεῖο ψάγοντας μήν τὸν δῶ· ἐπὶ τέλους τὸν ἀνακάλυψα δίπλα σὲ μιαν ἀπὸ τὶς κολόνες πρὸς τὸ μέρος τῆς ἀλλῆς εἰσόδου, - καθότανε μαζὶ μὲ μιὰ κυρία ἀπὸ τὸ ἱπποδρόμιο.

Ἡ κυρία φοροῦσε κίτρινο φόρεμα, καὶ τὰ μακριά της γάντια τῆς ἐπήγαιναν ὡς πάνω ἀπὸ τὸν ἄγκωνα. Ἤτανε νέα καὶ εἶχε ὡραῖα μαῦρα μάτια, καὶ τὰ δικά μου ἦτανε γαλανά.

Στάθηκα μιὰ μοναχὰ στιγμούλα ν' ἀκούσω τί λέγανε αὐτὴ τὸν ἐμάλωνε γιὰ κάτι, τὸν εἶχε βαρεθῆ καὶ τὸν παρακαλοῦσε νὰ φύγῃ. Ἐγὼ εἶπα τότε μέσα στὴν καρδιά μου: "Αχ Παναγιὰ Παρθένα μου, γιατὶ δὲν ἔρχεται σὲ μένα!

Τὴν ἄλλη βραδυὰ ἤρθε μαζὺ μὲ τοὺς δύο φίλους του καὶ κάθισε σ ἕνα ἀπ' τὰ τραπέζια μου· γιατὶ ἐγὼ σερβίριζα πέντε τραπέζια. Δὲν πῆγα νὰ τὸν δεχτῶ ὅπως συνείθιζα, μόνο κοκκίνισα κ' ἔκαμα τάχατε πὼς δὲν τὸν εἶδα. "Οταν μοῦ 'γνεψε σίμωσα.

— Χτὲς δὲ μᾶς ἤρθατε ἐδῶ, τοῦ εἶπα.

—Τί σβέλτη ποὺ εἶνε ἡ σερβιτόρα μας, εἶπε αὐτὸς στοὺς φίλους του.

—Μπύρα; ρώτησα.

— Ναί ἀποκρίθῃ.

Καὶ μένα τὰ πόδια μου δὲν περπατούσανε, πετούσανε γιὰ νὰ τοὺς φέρω τὰ τρία ποτήρια τὴ μπύρα....

II

Περάσανε δυὸ τρεῖς - μέρες.

Μοῦ 'δοσε μιὰ κάρτα κ' εἶπε:

— Πηγαίνετ ἡ στή...

Πῆρα τὴν κάρτα πρὶν ἀποσώσῃ τὸ λόγο του καὶ τὴν πῆγα στὴν κυρία μὲ τὸ κίτρινα. Στὸ δρόμο διάβασα τ ὄνομα του: Βλαντιμὶρ Τ...

Ὅταν γύρισα με κοίταξε ρωτώντας μὲ τὰ μάτια...

— Τὴν πῆγα, τοῦ εἶπα.

— Καὶ δὲ σᾶς ἔδοσαν ἀπάντησι;

— Ὄχι.

"Εβγαλε τότε καὶ μοῦ 'δοσε ἕνα μάρκο, κ' εἶπε χαμογελώντας:

— Καὶ καμμιὰ ἀπάντησι, ἀπάντησι εἶνε κὶ αὐτό.

Ὅλο τὸ βράδυ καθότανε κ' εἶχε καρφωμένα τὰ μάτια του στὴν κυρία μὲ τὰ κίτρινα κὶ αὐτοὺς ποὺ τὴ συνόδεβαν. Κατὰ τὶς ἔντεκα ἡ ὧρα σηκώθη καὶ σίμωσε στὸ τραπέζι της. Τὸν δέχτηκε ψυχρὰ οἱ δύο κύριοι ὅμως ποὺ ἤτανε μαζύ της τοῦ κουβέντιασαν, τοῦ 'καμαν κάτι χοντρὰ πειράγματα καὶ κρυφογελούσανε. Δὲν ἐστάθη παρὰ λίγα λεπτά. "Επειτα ποὺ γύρισε στὴ θέσι του, τοῦ 'δειξα τὴν τσέπη τοῦ πανοφοριοῦ του, ποὺ τοῦ εἶχαν χυμένη μπύρα μέσα. Στράφηκε ἀπότομα καὶ κοίταξε κατὰ τὸ τραπέζι τῆς κυρίας τοῦ ἱπποδρομίου κ' ἔβγαλε τὸ πανοφόρι του. Ἐγὼ τοῦ τὸ σιέγνωσα, τὸ καθάρισα, καὶ μοῦ 'πε χαμογελώντας

— Εὐχαριστῶ, σκλάβα.

Καθὼς τοῦ κρατοῦσα νὰ τὸ βάλῃ, τὸν ἄγγιξα κρυφὰ στὴ ῥάχη μὲ τὸ χέρι μου.

Ἤτανε βυθισμένος σὲ μεγάλη συλλογή. Ὁ ἕνας ἀπὸ τοὺς φίλους του ζήτησε ξανὰ μπύρα, καὶ πῆρα τὸ ποτήρι του νὰ τὸ γεμίσω. Κ' ἔκαμα νὰ πάρω τὸ ποτήρι κατὶ τὸ Τ...

— "Οχι, εἶπ αὐτὸς ἀκουμπώντας τὸ χέρι του πάνω στὸ δικό μου.

Κεῖνο τὸ ἄγγιγμα ἔκαμε τὸ χέρι μου νὰ πέσῃ κάτω, - καὶ θὰ τὸ παρατήρησε κι' αὐτὸς γιατὶ τράβηξε ἀμέσως τὸ χέρι του.

Τὴ νύχτα προσευχήθηκα δυὸ φορές, γονατιστὴ μπροστὰ στὸ κρεββάτι μου. Κι' ἀπ' τὴ χαρά μου φιλοῦσα τὸ δεξὶ χέρι μου ποὺ εἶχε ἀγγίξῃ.

III

Μιὰ φορὰ μοῦ χάρισε λουλούδια, - ἕνα σωρὸ λουλούδια. Τὰ εἶχε ἀγοράσῃ ἀπὸ ἴνα ἀνθοπώλισσα μπαίνοντας, ἤτανε νωπὰ καὶ κόκκινα, κ' εἶχε ἀγοράσῃ δλόκληρο κοντὰ τὸ πανέρι της. Τὰ ἄφισε καὶ κρίτουνταν πολλὴν ὥρα μπροστά του ἀπάνω στὸ τραπέζι. Μαζὺ του δὲν ἦταν κανένας ἀπὸ τοὺς φίλους του. "Οσην ὥρα εἶχα καιρὸ στεκόμουν πίσω ἀπὸ μιὰ κολόνα καὶ τὸν κρυφοκοίταζα, κ' ἔλεγα ἀπὸ μέσα μου: Βλαντιμὶρ Τ... τὸν λένε.

Θὰ πέρασε σωστὴ μιὰ ὥρα. Κάθε λίγο κοίταζε τὸ ρολόϊ του.

— Προμένετε κανένα; τὸν ρώτησα.

Μὲ κοίταξε ἀφαιρεμένος κ' ὕστερα εἶπε:

— "Οχι, δὲν περμένω κανένα· ποιὸν θὰ περίμενα;

— "Ἐλεγα μὴ τυχὸν καὶ περμένατε κανένανε, τοῦ εἶπα ξανά.

— Εἶπατε δῶ; ἀποκρίθῃ. Αὐτὰ δῶ εἶνε γιὰ σᾶς.

Καὶ μοῦ 'δοσε δλην ἐκείνη τὴν ἀγκαλιὰ τὰ λουλούδια.

Εἶπα εὐχαριστῶ, μὰ ἡ φωνή μου εἶχε πιαστῆ μονομιᾶς, καὶ μόλις ποὺ βγῆκαν τὰ λόγια ἀπ' τὰ χείλια μου. Μ' εἶχε συνεπάσῃ μιὰ ἀχράτητη χαρὰ κι' ἀναγκάστηκα νὰ σταθῶ μὲ κομμένη ἀνάσα μπροστὰ στὸν μπνυφέ, ποὺ πήγαινα νὰ πάρω κάτι.

— Τί θέλετε; μὲ ρώτησε ἡ μαντάμ.

— Τί λέτε καὶ σεῖς; ρώτησα ἐγώ

— Τί λέω ἐγώ; τρελλαθήκατε;

—Ἀν τὸ βρῆτε ποιὸς μοῦ τὰ 'δοσε τοῦτα τὰ λουλούδια;

Ἐκείνη τὴ στιγμὴ πέρασε ἀπὸ μπρὸς τὸ πρῶτο γκαρσόνι κ' εἶπε θυμωμένα:

— Ὁ κουτοὸς κύριος ἐκεῖ παραπονιέται πὼς δὲν τοῦ πήγατε τὴ μπύρα ποὺ ζήτησε!

— Μοῦ τὰ 'δοσε ὁ Βλαντιμίρ, εἶπα κ' ἔτρεξα νὰ πάω τὴ μπύρα.

"Ο Τ... δὲν εἶχε φύγῃ. Σὰν ἐσηκώθη νὰ φύγῃ τὸν εὐχαρίστησα ἄλλη μιὰ φορά.

Σάστησε.

— ...Ἐπειτα ἐγὼ τὰ εἶχα ἀγοράσῃ γιὰ μιὰν ἄλλη, εἶπε.

Ναί, καλά, μπορεῖ νὰ τὰ 'χε ἀγοράσῃ γι' ἄλλη. "Ομως τὰ 'χε δόσῃ σ' ἐμένα, κι' ὄχι στὴν ἄλλη ποὺ γι' αὐτήνε τὰ 'χε ἀγοράσῃ. Καὶ μάλιστα μ' εἶχε ἀρίσῃ νὰ τὸν εὐχαριστήσω γι αὐτά. Καληνύχτα, Βλαντιμίρ.

IV

Τὴν ἄλλη μέρα τὸ πρωΐ ἔβρεχε.

Τὸ μαῦρο μου ἡ τὸ πρασινό μου φόρεμα νὰ βάλω σήμερα; συλλογίστηκα. Τὸ πρασινο. Γιατὶ εἶνε καινούργιο, - λοιπὸν αὐτὸ θὰ βάλω. "Ημουν πολὺ χαρούμενη.

Στὴ στάσι στεκότανε μιὰ κυρία καὶ βρεχότανε περιμένοντας τὸ τράμ. Δὲν εἶχε ὀμπρέλλα. Τῆς προσφέρθηκα νὰ 'ρθῃ νὰ σταθῇ κάτω ἀπ' τὴ δική μου, αὐτὴ ὅμως μοῦ ἀποκρίθη «ὄχι, εὐχαριστῶ». Ἔκλεισα λοιπὸν κ' ἐγὼ τὴν ὀμπρέλλα μου καὶ στεκόμουν ἔτσι. Ἔτσι δὲ θὰ βρέχεται μόνο αὐτή, συλλογίστηκα.

Τὸ βράδυ πάλι ἤρθε ὁ Βλαντιμίρ.

— Εὐχαριστῶ γιὰ τὰ λουλούδια χτές, εἶπα περήφανα.

— Ποιὰ λουλούδια; μὲ ρώτησε. Ἀφῆστε τὴν τώρα αὐτὴν τὴν κουβέντα μὲ τὰ λουλούδια!

— Ἤθελα νὰ σᾶς εὐχαριστήσω, τοῦ εἶπα.

Ἀνασήκωσε τοὺς ὤμους του καὶ μοῦ ἀποκρίθη:

— Δὲν εἶστε σεῖς ποὺ ἀγαπῶ, σκλάβα.

*Δὲν ἤμουν ἐγὼ ποὺ ἀγαποῦσε, — ὄχι βέβαια. Δὲν τὸ περίμενα νὰ μ'

ΠΑΡΑΜΥΘΙΑ ΑΝΑΤΟΛΙΤΙΚΑ

[Μπὸν ποὺρ λ' 'Οκσιντὰν]

Ο ΧΟΤΖΑΣ, Ο ΒΑΣΤΑΖΟΣ Κ' ΟΙ ΔΥΟ ΣΚΛΑΒΟΠΟΥΛΕΣ

Μίαν φορὰν κ' ἕναν καιρὸν εἰς τὴν Δαμασκὸν ἐζοῦσαν καὶ ἄλλοι πολλοί, ἀλλὰ μέσα εἰς αὐτοὺς ἕνας σοφὸς Χότζας κ' ἕνας ἄμυαλος βαστάζος. Κι' ὁ βαστάζος ἔκλαιεν ὅλην τὴν ὥραν κ' ἔλεγε πὼς δὲν τὸν φθάνουν γιὰ νὰ ζήσῃ ὅσα ἔβγαζεν ἀπὸ τὴν τέχνη του.

—Πόσοι νομάτοι εἶσαστε, τὸν ἐρώτησεν ὁ Χότζας.

—Ἄκου τον, πόσοι νομάτοι εἴμαστε, ἐφώναξεν ὁ βαστάζος μὲ τὰ χέρια σηκωμένα εἰς τὸν οὐρανόν. 'Εγὼ σοῦ λέω πὼς δὲν μπορῶ νὰ βγάλω τὸ ψωμὶ τὸ δικό μου, καὶ σὺ μοῦ λὲς πόσους ἀκόμα θρέφω.

—Εἶναι τρόπος νὰ διορθωθῇ τὸ κακόν, εἶπεν ὁ Χότζας. Καὶ ἂν θέλῃς μπορεῖς νὰ καλλιτερέψῃς τὴν θέσι σου.

Κ' εὐγάζοντας ἀπ' τὸ πουγγί του ἕνα φλουρί, τὸ ἔδωσεν εἰς τὸν βαστάζον καὶ τοῦ εἶπε :

—Πάρε αὐτὸ τὸ φλουρί, τράβα στὸ σκλαβοπάζαρο, πάρε μιὰ γυναίκα, κι' ὁ 'Αλλὰχ θὰ σὲ φωτίσῃ.

Εἶπεν, ἔσκυψε στὰ κιτάπια του, ἐρρούφηξε τὸν ναργιλέ του καὶ δὲν ἐσήκωσε κεφάλι ν' ἀποκριθῇ εἰς τὸν βαστάζον ποὺ ἐφώναζε καὶ τὸν ἐρωτοῦσε μὴν τυχὸν κ' ἐτρελλάθηκε καὶ δὲν τὸ εἶχε καταλάβει.

Βλέποντας λοιπὸν ὁ βαστάζος πὼς δὲ λαβαίνει ἀπόκρισιν εἰς τὰ ἐρωτήματά του, ἐκύτταξε καλὰ τὸ φλουρί, τὸ πῆγε στὸ σαράφη νὰ δῇ μπᾶς κ' εἶναι κάλπικο, κι' ὅταν εἶδε πὼς ἦταν πλούσιος, ἀποφάσισε νὰ πάῃ στὸ παζάρι καὶ νὰ πιῇ ρακὶ τὴν ἀχριβῆ τὴ συμβουλὴ τοῦ Χότζα.

Καμμιὰ φορὰ, περνῶντας ἀπὸ τὸ σκλαβοπάζαρο, εἶπε νὰ μπῇ, νὰ δῇ, νὰ χαζέψῃ, νὰ περάσῃ, ποὺ λέει ὁ λόγος, τὴν ὥρα του, ὡς νὰ βραδυάσῃ. Μὰ ψάχνοντας ἀπὸ δῶ, ψάχνοντας ἀπὸ κεῖ, βρῆκε μιὰ παχουλὴ ἀρμενοποῦλα, κουλὴ ἀπὸ τ' ἀριστερό, κουτσὴ ἀπ' τὸ δεξί, γκαβὴ ἀπὸ τὸ ἕνα καὶ ἀπὸ τὸ ἄλλο κουφή.

—Πόσο πουλᾶς τὴ σκλάβα, ρώτησε τὸν παζαρίτη ὁ βαστάζος.

—Δυὸ φλουριὰ καὶ χάρισμά σου ἐτούτη τὴ στιγμή.

Κ' ἡ σκλαβοποῦλα τοῦ ἐσφύριξε στ' αὐτί:

—Δὸς τὸ μισά... κ' εἶμαι μισή. Μισὸ φλουρὶ νὰ δώσῃς...

Καὶ τὴν ἀγόρασε μισὸ φλουρί, τὴν ἔβγαλε ἀπ' τὸ κλουβί, τὴν ἔνιυσε στὸ μπεζεστένι, κι' ὅταν ἐβρῆκαν τὴν ἐρώτησε :

—Καὶ τώρα τὶ θὰ κάνουμε μὲ τ' ἄλλο μισὸ φλουρὶ ποὺ μένει ;

—Φέρ' το δῶ, καὶ θὰ σοῦ πῶ, τοῦ ἀπεκρίθη. 'Εσυλλογίσθη κ' ἔπειτα τὸν ἔστειλε νὰ πάρῃ μιὰ ψάθα νὰ κοναχιάσουν κάτω ἀπ' τὴν καμάρα. Νὰ πάρῃ καὶ μαλλί, λογιῶν-λογιῶν μαλλιά, νὰ τῆς τὰ φέρῃ. Λίγο ψωμί, λίγο νερό, λίγο καγβέ, κ' ἕνα ἐμπριχάκι.

—Σῦρε ἄνδρα νὰ δουλέψῃς, κι' ὅ,τι βγάλης νὰ μὴν τὸ φᾶς, νὰ μὴν τὸ πιῇς, μὰ 'δῶ νὰ μοῦ τὸ φέρῃς....

Καμμιὰ φορὰ τὸ βράδυ ὁ βαστάζος, νηστικὸς ἐγύρισε μὲ δύο γρόσια ἀπ' τὴ δουλειά του.

—Πάρ' τα γκαβή, πάρ' τα κουφή, κουτσὴ κουλὴ μου σκλάβα, δός μου νὰ φάω, δός μου νὰ πιῶ, δός μου νὰ μπαλντνίσω, καὶ τὴν ποδιά σου θὰ φιλήσω.

Τὸν ἐχάιδεψε στὰ μάγουλα, τὸν ἐχάϊδεψε στὰ μάτια. Κ' ἔτσι ὁ βαστάζος νηστικός, ἀποκοιμήθηκε στὴν ψάθα, κάτω ἀπ' τὴν καμάρα, καὶ στὴν ἀγκαλιὰ τῆς σκλαβοπούλας.

Καμμιὰ φορά, τὸ ἄλλο πρωΐ, ξύπνησε καὶ τὶ νὰ δῇ. Ἕνα σιδζαντὲ μὲ λογιῶν-λογιῶν χρώματα καὶ μὲ λάμια καὶ λιοντάρια, μὲ καβαλλάρην ἠηδηκτόν, καὶ μὲ σκυλλιὰ ἀπὸ πίσω.

—Τ' εἶναι τοῦτο ; ἐρώτησε, ποῦ τὸ βρῆκες ; καὶ ποιὸς τῶφερε ;

—Νὰ μὴ ρωτᾶς, τοῦ ἀποκρίθη ἡ σκλαβοποῦλα, μόν' νὰ πᾶς στὸ παζάρι καὶ νὰ τὸ πουλήσῃς ἕνα φλουρί. Καὶ σὰν τὸ πάρῃς τὸ φλουρὶ νὰ πᾶς νὰ τ' ἀγοράσῃς μαλλί, λογιῶν-λογιῶν μαλλιά, κι' ὅπως μ' ἀρέσουν. Κι' ἀφοῦ τὰ φέρῃς, θὰ ξαναπᾶς στὴ δουλειά σου, καὶ τὸ βραδάκι οὔτε θὰ φᾶς, οὔτε θὰ πιῇς, μὰ ὅσα βγάλῃς θὰν τὰ φέρῃς.

Τὸ βράδυ ὁ βαστάζος, νηστικός, παίλντισμένος ἐγύριζε στὴν κάμαρα. Μὰ ὅσο ἐκοντοζύγωνε, τοῦ ἔσπαζε τὴ μύτη μία εὐωδία ποὺ ἔβγαινε ἀπὸ τσουχάλι νοικοκυρεμμένο.

—Ἄχ καὶ βάχ, καὶ νὰ ἤσουνα δικό μου, ἐστέναζε μὲ λιγωμένα γόνατα καὶ γουρλωμένα μάτια.

Μὰ ἐστάθη ἀντραλωμένος. Τὸ τσουκάλι αὐτὸν ἐκαρτεροῦσε κι' ἄχνιζε.

Τὴν ἄλλη μέρα ἐπούλησε στὸ μπεζεστένι δύο σιδζαδέδες, καὶ τὴν παρακάτω βδομάδα δυὸ καλάκια, καὶ τὸ μήνα ποῦρθε, δυὸ χράμια, καὶ στὸν χρόνο ἀπάνω δυὸ πελόρια χαλιά.

—Καὶ πῶς τὰ πᾶς βαστάζο, τὸν ἐρώτησε μιὰ μέρα ὁ Χότζας.

—Τὸ καὶ τό, Μπαμπᾶ-Ντεντέ, τοῦ λέει. Δὲν προφθαίνω νὰ πουλῶ χαλιά, καὶ γιὰ νὰ τὰ φτιάνω γρηγορώτερα, θὰ ξαναπάρω μιὰ γυναῖκα.... Τὶ λές, Μπαμπᾶ Ντεντέ, κ' ἐσύ ;

—Λέω νὰ μοῦ δώσῃς μένα τὸ φλουρί, γιατὶ ἂν πάρῃς αὔριο κ' ἄλλη γυναίκα, μεθαύριο δὲ θὰ σοῦ μείνῃ γρόσι νὰ πληρώσῃς ὅσα χρωστᾶς.

—Ἐγώ, Μπαμπᾶ - Ντεντέ ; Μὰ ἤταν νὰ ἴδῶ πῶς γίνονται τὰ γροσια, κι' ἀπὲ τώρα ποὺ ξεύρω πιὰ πῶς τὰ φτιάνουν. Γιὰ τὸ φλουρί σου νοιαζεσαι ;

—Βαστάζο, ξανᾶπε ὁ Χότζας μὲ τὸ μαρκοῦτσι σηκωμένο. Δό, μου πίσω το φλουρί, νὰ μὴ σὲ πάω στὸν Κατῆ. Στὰ μάτια σου τὴ βλέπω ζωγραφισμένη ἐγὼ τὴ δεύτερη γυναῖκα. Ἔχει δυὸ μάτια, δυὸ αὐτιά, ἔχει τὰ χέρια, τὰ ποδάρια, μὰ ἕνα τῆς λείπει μοναχά, καὶ αὐτὸ τὸ ἕνα θὰ σὲ φάῃ.

Τὸν ἔσυρε ἀπὸ τὸ καφτάνι, τοῦ πῆρε τὸ φλουρί, κι' ἀφοῦ τὸ πῆρε τοῦ φώναξε καὶ πάλι ἄλλη γυναῖκα νὰ μὴν πάρῃ.

Μὰ ὁ βαστάζος δὲν τὸν ἄκουσε. Κ' ἕνα βραδάκι ἐπῆγε ἐκεῖ στὸ σκλαβοπάζαρο, καὶ ψάχνοντας ἀπὸ δῶ, ψάχνοντας ἀπὸ κεῖ, βρῆκε μιὰ παχουλὴ κι' ἀφράτη σκλαβοποῦλα.

—Πόσο μοῦ τὴν πουλᾶς τὴ σκλάβα, παζαρίτη ;

—Δέκα φλουριὰ τ' ἀντίχρονο, καὶ εἴκοσι τοῦ χρόνου, κι' ἂν τήνε θέλεις σήμερα, δὸς ἑκατὸ καὶ πάρτην....

—Κάθε φιλί μου καὶ φλουρί, κάθε ματιὰ καὶ γρόσι, κ' ἕνα ζεμπίλι τάλλαρα νὰ μ' ἀλαρροξαπλώσῃ.

—Κάθε φιλί σου δυὸ φλουριά, κάθε ματιὰ δυὸ γρόσια, καὶ δυὸ ζεμπίλια τάλλαρα, γιὰ σέ, κι' ἄλλα καμπόσα....

Τὴν μιὰν ἡμέρα γλέντησε, τὴν ἄλλην ἐκουράστηκε, τὴν τρίτην ἐμπαΐλντισε κ' ἔγυρε νὰ πεθάνῃ. Νὰ πῶς πεθάνῃ ἔμπηξε ψιλὴν φωνὴν καὶ εἶπε μπρὸς στὰ μάτια μου, - δὲ μπόρεσα νὰ κρατηθῶ κι' ἄρπαξα καὶ τὰ δυό του χέρια...

— Μετὰ μὰ βδομάδα θὰ γυρίσω κοντά σας, εἶπε, καὶ σηκώθη ἀπότομα.

"Ἀκουσα τὸ πρῶτο γκαρσόνι νὰ μοῦ λέῃ :

— Στὸ τέλος τοῦ μηνὸς θὰ πάγετε ἀπὸ δῶ!

Πολὺ καλά, συλλογίστηκα. Τὶ πειράζει! Σὲ μιὰ βδομάδα θά 'χῃ γυρίσῃ κοντά μου ὁ Βλαντιμίρ! Ἤθελα νὰ τοῦ πῶ εὐχαριστῶ καὶ στράφηκα,—εἶχε φύγῃ.

VII

Μιὰ βδομάδα ἀργότερα πῆρα τὸ γράμμα του, τὸ βρῆκα στὴν κάμαρά μου τὴ νύχτα ποὺ γύρισα. Ἔγραφε ἀπαρηγόρητα, ἔλεγε πὼς εἶχε πάῃ στὸ κατόπι τῆς κυρίας μὲ τὰ κίτρινα, πὼς δὲ θὰ κατάφερχε ποτὲ νὰ μοῦ γυρίσῃ πίσω τὰ λεφτά μου, καὶ πὼς τὸν ἔδερνε ἡ ἀνέχεια. Ἔβριζε καὶ πάλι τὸν ἑαυτό του ἄτιμο, καὶ κάτω - κάτω εἶχε γράψῃ: **Εἶμαι σκλάβος τῆς κυρίας μὲ τὰ κίτρινα.**

"Ἔκλαιγα μέρα νύχτα, τιποτ' ἄλλο δὲν μποροῦσα νὰ κάνω. Μιὰ βδομάδα ἀργότερα ἔχασα τὴ δουλειά μου κι' ἄρχισα νὰ γυρέβω ἀλλοῦ. Τὴν ἡμέρα τριγυρίζα σὲ καφενεῖα καὶ σὲ ξενοδοχεῖα, χτυποῦσα ἀκόμα καὶ κουδούνια σὲ ἰδιωτικὰ σπίτια, καὶ ρωτοῦσα ἂν ἤθελαν νὰ μὲ πάρουν. Μὰ τίποτα. Ἀργά, μετὰ τὰ μεσάνυχτα, ἀγόραζα μισοτιμῆς ὅλες τὶς ἐφημερίδες, πήγαινα στὴν καμαρά μου καὶ διάβαζα προσεχτικὰ μία - μία τὶς ἀγγελίες. Ἔλεγα μὲ τὸ νοῦ μου : Ἴσως βρεθῇ τίποτα ποὺ νὰ σωθῇ κ' ὁ Βλαντιμίρ κ ἐγώ...

Χτὲς βράδυ εἶδα σὲ μιὰ φημερίδα τ' ὄνομά του καὶ διάβασα τὴν εἴδησι. Χύθηκα ἀμέσως ἔξω, ἔξω ἀπ' τὸ σπίτι, στοὺς δρόμους, καὶ γύρισα τώρα τὸ πρωΐ. Ἴσως ν' ἀποκοιμήθηκα πουθενὰ ἔξω, ἢ ἴσως νὰ κάνισα σὲ τίποτα σκαλοπάτια μὴ μπορώντας πιὰ νὰ περπατῶ, μὰ τώρα δὲ θυμοῦμαι τίποτα.

Ξαναδιάβασα καὶ σήμερα τὴν εἴδηση. Χτὲς βράδυ ὅμως τὴ διάβασα πρώτη φορά, τὴν ὥρα ποὺ εἶχα γυρίσῃ στὴν κάμαρά μου.

Στὴν ἀρχὴ - ἀρχὴ ἔμπλεξα τὰ χέρια μου χτυπώντας τα, ἔπειτα ἔπεσα σὲ μιὰ καρέκλα. Καὶ σὲ λιγάκι κάθισα κατάχαμα στὸ πάτωμα, ἀκουμπώντας τὴ ράχη μου στὴν καρέκλα. "Οσο συλλογιζόμουνα, χτυποῦσα κάθε τόσο τὶς παλάμες μου στὸ πάτωμα.

"Ἴσως καὶ νὰ μὴ συλλογιζόμουνα· τὸ κεφάλι μου ὅμως βούιζε, καὶ δὲν ἤξερα τί μοῦ γινόταν. Μετὰ θὰ σηκώθηκα φαίνεται καὶ πῆρα τοὺς δρόμους. Κάτω στὴ γωνιὰ θυμοῦμαι πὼς ἔδοσα κάτι στὴ ζητιάνα καὶ τῆς εἶπα :

— 'Από μέρος ἐκεινοῦ τοῦ κυρίου ποὺ ξέρετε, μὲ τὰ γκρίζα.

— Θὰ εἶστε ἢ ἀρρεβωνιαστικιά του, ἔ;

— Ὄχι. Ἡ χήρα του εἶμαι, τῆς ἀποκρίθηκα.

Καὶ πῆρα τοὺς δρόμους παραδέγοντας ὡς τώρα τὸ πρωΐ. Ξαναδιάβασα τὴν εἴδησι καὶ τώρα διὰ πάλι. Βλαντιμίρ Τ... τὸν ἐλέγανε.

ΠΟΙΗΜΑΤΑ ΤΩΝ ΣΥΝΕΡΓΑΤΩΝ

«ΠΕΡΑΣΜΕΝΑ-ΞΕΧΑΣΜΕΝΑ»

'Ερωτόλογα, χάδια, φιλιὰ κι' ἀγκαλιὲς
σ' ἀκρογιάλια, νερὰ φωτισμένα
καὶ σὲ κρύφιες γωνιές, σὲ γαλήνιες βραδυές
—περασμένα, παληά, ξεχασμένα. . . .

Μαραμμένοι ἀνθοί, διαλυμένοι καπνοί,
μὲ καιρὸ κάποιο ποῦσβυσε χρῶμα,
μὲ βαρειὰ συγνεφιὰ πλακωμένοι οὐρανοί,
μιὰ ζωὴ σκεπασμένη μὲ χῶμα. . . .

Κς - Κς

ΘΥΜΑΜΑΙ

Θυμᾶμαι κάποια μάτια ποὺ φωτίσανε
ἕναν καιρὸ τὴν ἔρημη ζωή μου,
θυμᾶμαι κάποια χείλη ποὺ μιλήσανε
ὁλόϊσα, σὰν χάδι, στὴν ψυχή μου.

'Εκείνη, ποὺ ἡ ἀγάπη της ἀπλώνεται
στὰ στήθια μου ἀγνή σὰ μιὰ θρησκεία
καὶ ποὺ ἡ σεμνὴ μορφή της πάντα ὑψώνεται
μεσ' τὴν ψυχή μου ὡραία σὰν Παναγία !

Ἄχ ! τὴ θυμᾶμαι τώρα κ' ἔτσι αἰσθάνομαι
σὰ μιὰ φωτιὰ νὰ καίῃ τὴν καρδιά μου,
στὰ κύματα μιᾶς θάλασσας νὰ χάνομαι,
ποὺ μ' ἄρησε καὶ ἔφυγε μακρυά μου.

Καὶ νοιώθω, κι' ἂν ἐκείνη ξεντετύπκε
ἐγὼ τῆς μοναξιᾶς τὴ νοσταλγία,
ἢ ἔρημη ζωή μου φαρμακεύτηκε
τὸν πόνο ποὺ ποτίζει ἡ ἐξορία.

Κι' ὅλα τὰ μέρη ἐκεῖνα ποὺ ἀγιαστήκανε
στ' ὥραιο, τὸ μυρωμένο πέρασμά της
τώρα σεπτὰ μνημεῖα μοῦ γινήκανε
καὶ γράφουνε μπροστά μου τ' ὄνομά της.

Τ' ἀγαπ ;τό της τὸνομα π' ἀπλώνεται
σὰν ὀρφικὸ τραγούδι στὴν ψυχή μου
κι' ἀπ' τῆς καρδιᾶς τὰ χείλη πάντα ὑψώνεται
στοὺς οὐρανοὺς ἡ θεία προσευχή μου.

'Αθῆναι ΑΓΓΕΛΟΣ ΚΑΦΕΤΑΣ

ΑΝΤΙ ΧΟΛΗ...

Μέσα μου ἀναδεύει κάτι τρομερὸ—
τὸ μῖσος γιὰ τ' ἀδέρφια μου μὲ ζώνει
οἱ ἄτιμοι τῆς Γῆς οἱ δολοφόνοι
μὲ πότισαν πιοτὸ φαρμακερό.

Στὰ στήθια καὶ τῶν ἄλλων μου ἀδερφῶν
τὸ ἴδιο γιὰ τὰ μὲ μῖσος φουντώνει
μιᾶς ἄβουλης πατρίδας ἡ ἰδέα τὸ πυρώνει
μιᾶς δόξας τιποτένιας ὁ καπνός.

Κι' ἀδέρφια, ἀδέρφια μας σκοτώνουν
πιστοὶ σὲ πλάνων λόγια πλάνα.
Κι' ὅπου ζωή, τῆς νειότης τὴ ζωὴ γιὰ δὲς νεκρώνουν.

Μὰ τὰ δεσμὰ τοῦ μῖσους θὰ τσακίσω
κι' ἀντὶς χολὴ τὸ μάννα θὰ σκορπίσω !

Πειραιεὺς 4-9-26 Μ. Β ΚΥΓΙΑΚΑΚΗΣ

ΕΙΔΟΠΟΙΟΥΝΤΑΙ

οἱ διὰ μηνιαίων δόσεων συνδρομηταὶ τῆς ΜΕΓΑΛΗΣ ΕΛΛΗΝΙΚΗΣ ΕΓΚΥΚΛΟΠΑΙΔΕΙΑΣ ἀποκόμματα τοῦ ἐξωφύλλου, καίτοι ταῦτα φέτύχασιν ἐκπτώσεως κατὰ τὴν βιβλιοδέτησιν τοῦ πρώτου τόμου.

ΠΑΝΤΑ ΕΥΧΑΡΙΣΤΟΣ ΕΙΝΕ ΜΙΑ ΑΝΑΔΡΟΜΗ ΣΤΟ ΠΑΡΕΛΘΟΝ, ΜΕ ΚΑΛΟΝ ΣΥΝΟΔΟΝ

ΤΙ ΕΙΔΕ ΣΤΗΝ ΕΛΛΑΔΑ ΕΝΑΣ ΔΙΑΒΟΛΟ-ΚΑΠΟΥΤΣΙΝΟΣ ΠΡΟ 250 ΧΡΟΝΩΝ

ΕΞΑΚΟΛΟΥΘΕΙ ΤΗΝ ΕΝΔΙΑΦΕΡΟΥΣΑ ΔΙΗΓΗΣΙ ΤΟΥ Ο ROBERT DE DREUX ΚΑΙ ΒΓΑΖΕΙ ΤΟ ΑΧΤΙ ΤΟΥ ΕΝΑΝΤΙΟΝ ΤΩΝ ΠΑΠΑΔΩΝ

*) Στὴν 'Αθήνα βρῆκα μὲ πολλὴ μου εὐχαρίστησι τὸν ἀδεσιμώτατο *Simon de Compiegne*, ποῦχαμε ταξιδψῃ μαζὶ ἀπ' τὸ Παρίσι γιὰ τὴν Πόλη. 'Ηταν τώρα δῶ καὶ τρία χρόνια στὴν 'Αθήνα. 'Η πρώτη μου κίνησι φυσικὰ ἄμα ἔρθαμα ἦταν ν' ἀνεβῶ στὴν 'Ακρόπολι, ὁ αἰδεσιμώτατος ὅμως μὲ πληροφόρησε ὅτι ὄχι μονάχα νὰνεβῶ, ἀλλὰ οὔτε καὶ νὰ σιμώσω κατὰ τὴν 'Ακρόπολι ἦταν δυνατό, γιατὶ κατοικοῦν ἐκεῖ Τοῦρκοι, ποὺ δὲ χωρατεύουν κι' ἀρχίζουν στὶς πετροὺς κάθε χριστιανόν, ποῦθελε ξεμυτίσῃ κατὰ κεῖ. 'Εγὼ ὅμως, ἀψηφῶντας τὶς συμβουλές του, θέλησα νὰ κάνω ἕναν περίπατο κατὰ τὴν "Ακρόπολι. Πῆρα τὸ λοιπὸν ἕνα στενόμακρο δρόμο ποὺ ἔφερεν, ὅπως μὲ πληροφόρησαν, πρὸς τὰ ἐκεῖ, ἀλλὰ μόλις ἐβρῆκα ἀπ' αὐτὸν μὲ σιμώνει ἕνας Τοῦρκος ὡς ἐξῆντα χρονῶν μὲ κακὸ σκοπό, ὡς φαινόταν. «Πολλὰ τὰ ἔτη σας» τοῦ λέω ἑλληνικά. 'Η ἀπάντησι ὅμως στὸν χαιρετισμό μου ἦταν, νὰ μὲ βουτήξῃ, γιατὶ μὲ πέρασε γιὰ κατάσκοπο, ποὺ πήγαινε γιὰ τὸ φρούριο. Εἶδα κ ἔπαθα, ὡς που νὰν τοῦ δόσω νὰ καταλάβῃ ὅτι δὲν ἤμουν τέτοιο πρᾶμα καὶ μὲ τὴ βοήθεια ἑνὸς ντραγλαρᾶ ἀρβανίτη ποὺ πῆρε τὸ μέρος μου, γλύστρησα ἀπ' τὰ χέρια του καὶ πῆρα ματὰ πάλι τὸν κατήφορο. Ὅταν ὅμως τώρα μπῆκα ἀπὸ στενόμακρο δρόμο, μ' ἀπάντησε ἄλλο κακό. "Ενα σκυλολόγι ἀπὸ βωμιερὰ τουρκόπουλα μ' ἄρχισαν τὸ πετροβολίδι καὶ θὰ τὴν εἶχα πολὺ ἄσκημα, ἂν δὲν ἐσήκωνα τὰ ράσα μου καὶ δὲν τὄβαινα στὰ πόδια. Τὸ πάθημά μου αὐτὸ δὲν τὸπα κανενοῦ. Τὸ σπίτι, ὅπου καθόταν ὁ αἰδεσιμώτατος καὶ ποὺ χρησίμευε γιὰ ξενῶνας τῶν Γάλλων ἱερωμένων — ὅπου ἔμεινα κ' ἐγὼ — ἦταν τὸ μέρος ὅπου τὸν παλιὸν καιρὸ καθόταν ὁ Δημοσθένης· κ' εὑρίσκεται ἀκόμα ἀτόφιο ἕνα θαυμάσιο σπουδαστήριο (Cabinet) ὅλο μαρμαρένιο, χτισμένο σὲ σχέδιο πυργάκιου καὶ σκεπασμένο μ' ἕνα μονοκόμματο μάρμαρο, τόσο μεγάλο καὶ χοντρό, ὅπου εἶνε σκαμμένο ἀπὸ μέσα σὰ σκούφια καὶ σηκωμένο ἀπέξω σὰ μικρὸς θόλος, ἔτσι ποὺ ἡ ἐπιφάνειά του εἶνε γλυμμένη σὲ σχῆμα ἀχηβάδας· τὸ βάθρο πάλι, ὅπου εἶνε τοποθετημένο σπολίζεται μὲ ἀνάγλυφα, ποὺ παραστένουν μορφὲς ἀνθρώπων καὶ ζώων. Ὁ αἰδεσιμώτατος μοῦ εἶπε πὼς ὅταν τοῦ τὸ πούλησαν αὐτὸ τὸ σπίτι, τοῦ ἔβαλαν τὸν ὅρο νὰχουν τὸ ἐλεύθερο ὅσοι ἔρχονται γιὰ τὰ ἀγγεῖα στὴν 'Αθήνα νὰ μποροῦν νὰ βλέπουν τὸ σπουδαστήριο αὐτὸ τοῦ Δημοσθένη.

'Ἐπισκέφθηκα ἔπειτα τὸν ναὸ τοῦ Θησέως. Μέσαν ἀκόμη ὀρθὲς δώδεκα κολόννες θεόρατες καὶ χοντρόστατες ἀπὸ ὡραῖο λευκὸ μάρμαρο, ὅλες ραβδωτὲς καὶ διατηροῦνται ἀπομεινάρια ἀπὸ τοῖχο σὲ δυότριεῖς ἀπ' αὐτὲς καὶ προπύλαια μαρμάρινα; ὑψωμένα σὰ θριαμβευτικὴ ἄψιδα καὶ στολισμένα μὲ παραστάδες καὶ μορφὲς διάφορες—φαίνεται νὰ ἤταν ἡ εἴσοδο αὐτοῦ τοῦ ὡραίου ναοῦ ποὺ ἑνώνουνταν μὲ τὸ ἄλλο οἰκοδόμημα. Ἀπὸ κεῖ πήγαμε στὸ ναὸ τῆς "Ηρας, ποὺ οἱ χριστιανοὶ τὸν εἴχαν γυρίσει σ' ἐκκλησία τῆς Παρθένου Μαρίας, ἀλλὰ τὴν ἄφησαν κατόπι ἐξ αἰτίας ἀπὸ τὴν βεβήλωσι, ποὺ τῆς ἔκαμαν οἱ Τοῦρκοι. "Ἐκειτα εἶδα μετὰ ἐρείπια ἑνὸς ἀρχαίου μοναστηριοῦ τῶν μοναχῶν τοῦ 'Αγίου Φραγκίσκου, ὅπου διατηροῦνται ἀκόμη μερικὲς μορφὲς σ' ἕναν τοῖχο μισοχρεμισμένο Κεῖ χάμου εἶδα καὶ τὰ ἀπομεινάρια μιᾶς πέτρινης ἀγγειοθήκης, ποὺ φαινόταν νὰ ἤταν καλοχτισμένη μέσαν ἀκόμα στοὺς στύλους τῆς μεγάλες σιδερένες κονδόρες, ποὺ δείχνουν πὼς ἐκεῖ ἦταν μεγάλο ποτάμι κ' εἶχε καὶ πλοῖα, ἂν καὶ δὲν ὑπάρχει πιὰ ἐκεῖ τώρα οὔτε αὐλάκι νεροῦ**. Γυρίζοντας στὴν πόλι περάσαμε ἀπ' τὰ ἐρείπια πολλῶν ὡραίων μνημείων, ὅπως εἶναι τοῦ Πολεμάρχου καὶ τοῦ Θεμιστοκλέους' ἀπ' τὰ μνημεῖα αὐτὰ μένουν πολλὲς μαρμάρινες κολόννες ***. 'Από κεῖ πήγαμε στὸ μνημεῖο τοῦ Σωκράτους, μαρμάρινο μὲ ὀχτὼ φάτσες, ὅπου παρουσιάνουνται σὲ ἀνάγλυφα οἱ ἀνέμοι, γιὰ νὰ δείχνουν τὴν ἀλαφράδα ἐκεινῶν ποὺ καταδίκασαν σὲ θάνατο τὸν μεγάλο φιλόσοφο.

"Ὅταν ἤμουν στὴ Λάρισσα ἐγνώρισα ἕναν κύριο Παλαιολόγο ἀπ' τὴν ἀρχαία οἰκογένεια τῶν αὐτοκρατόρων τῆς Ἑλλάδος. Εἶχε ὀθῆ ἐξπέτιτηδες ἀπ' τὴν 'Αθήνα, ὅπου κατοικοῦσε, ν' ἀνταμώσῃ τὸν πρεσβευτή μας γιὰ κάποια ὑπόθεσι ποὺ εἶχε μὲ κάτι Γάλλους*. Μιὰ μέρα λοιπὸν μᾶς εἶχε τραπέζι σπίτι του, τὸν πρόξενο κ' ἐμέ. Εἴμαστε ἀρκετοὶ κ' ἔγινε γλέντι τρικούβερτο. Μοῦ ἔκανε ὅμως ἐντύπωσι ἡ παράξενη συνήθεια ποὺ εἶχαν αὐτοὶ οἱ ἄνθρωποι νὰ σπᾶν τὰ ποτήρια. Καθένας τους ἔπαιρνε μεγάλη χαρὰ νὰ πετᾷ τὸ ποτῆρι του στὸν ἀέρα, ἀφοῦ τὸ ἄδειαζε ὡς τὸν πάτο. Πολὺ κακὴ συνήθεια αὐτὴ τῶν γρεκῶν, ἀμα ἔρχουνται στὸ κέφι νὰ τὰ κάμνουν θάλασσα. "Ενα-ἕνα ἔσπασαν ὅλα τὰ ποτήρια καὶ δὲν εἶχαν πιὰ μὲ τί νὰ ξαλουθήσουν τὸ ποτό. Ποτῆρι γιὰ ποτῆρι δὲν εἶχε ἀπομείνει σπίτι! Μόνο ἕνα θαυμάσιο τῆς Βενετιᾶς ποὺ ἦταν κρεμασμένο στὸν τοῖχο γιὰ στόλισμα. Αἴ, λοιπὸν ὁ κύριος Παλαιολόγος, πρόσταξε καὶ τοῦφεραν κι' αὐτό, γιὰ νὰ ἀνολουθήσῃ βέβαια τὴν ἴδια τύχη τῶν ἄλλων· "Ἐζήτησα νὰ τὸ δῶ κι' ἀφοῦ τὸ ἐθαύμασα, εἶπα, ὅτι σ' ἕνα τέτοιο ὄμορφο ποτῆρι ἀξίζει τὸν κόπο νὰ πιῇ καθένας ἀπ' τὴν παρία εἰς ὑγείαν τοῦ Βασιλιᾶ (Λουδοβίκου ΙΔ'). "Ἐβαλα τὸ λοιπὸν λίγο κρασὶ μέσα καὶ τὄδοσα στὸν κ. Παλαιολόγο νὰ πιῇ πρῶτος εἰς ὑγείαν τοῦ βασιλιᾶ μας κ' ἔπειτα νὰ κάνῃ τὸ ποτῆρι τὸν γύρο τοῦ τραπεζιοῦ. "Οταν ἦπια κ' ἐγώ, παρακάλεσα τὸν κ. Παλαιολόγον, νὰ μοῦ κάνῃ τὴ χάρι νὰ τὸ φυλάξῃ τὸ ποτῆρι ὅπου ἤπιαμε στὴν ὑγειὰ ἑνὸς τόσο μεγάλου μονάχη καὶ νὰ μένῃ ἔτσι γιὰ ἐνθύμημα τοῦ περιστατικοῦ αὐτοῦ. Δὲν μποροῦσε, φυσικά, νὰ μοῦ ἀρνηθῇ, κ' ἔτσι ἔσωσα ἀπ' τὴν καταστροφὴ τὸ ὡραῖο αὐτὸ ποτῆρι.

Μιὰ ἄλλη μέρα τόλμησα νὰ ἐπισκεφθῶ τὸ σπίτι ὅπου ἔμενε ἄλλοτε ὁ "Αγ. Διονύσιος, ἂν κ' ἤτανε κοντὰ στὴν 'Ακρόπολι, ὅπου ἄλλοτε εἶχα τραβήξει, ὅπως σᾶς εἶπα, τὸ διαβολό μου μὲ τοὺς Τοῦρκους καὶ τὰ τουρκόπουλα. Βρέθηκα σ' ἕνα μεγάλο σπίτι μὲ ἀνοιχτὴ πόρτα, μισογκρεμισμένο κ' αὐτό. Στὴν αὐλὴ του ἴδα ἕνα βωμὸ καὶ γύρω του στύλους κι' ἄλλα μαρμάρινα στολίδια. Ἄμα τράβηξα βαθύτερα κατάλαβα πὼς τὰ ἐρείπια ἐκεῖνα ἦταν ἀρχαία ἐκκλησία. Ρώτησα ἕναν παππᾶ ποὺ βρέθηκε κεῖ, γιατὶ τὴν ἄφησαν καὶ ἐσωριάστηκε ἔτσι Μοῦ εἶπε πὼς οἱ Τοῦρκοι τοὺς ἀπαγόρευναν νὰ τὴ διορθώσουν, ἀλλ' αὐτοὶ κάθε χρόνο τὴ στηλώνουν ὅσο μποροῦν κατὰ τὴ γιορτὴ τοῦ Ἁγίου Διονυσίου. Στὴ γιορτὴ αὐτοῦ πᾶν καὶ λειτουργοῦνται ἐκεῖ ὅλοι οἱ Γάλλοι, ποὺ βρίσκουνται στὴν 'Αθήνα γιατὶ ξέρουν πὼς εἶνε ἀπόστολός τους (ὁ Διονύσιος ὁποὺ ἄφησε τὴν 'Αθήνα, τὴν ἀρχιεπισκοπή του, καὶ πῆγε νὰ κηρύξῃ τὴν πίστι τοῦ Θεοῦ στὴ Γαλατία, ὅπου τὸν ἐπροστάτευσεν ὁ ἅγιος Πολύκαρπος**). Ὁ παππᾶς μοῦ ἔδειξε κατόπι ἕνα πηγάδι, ὅπου, μοῦ εἶπε, ὁ "Αγιος Διονύσιος ἔκρυψε λίγες μέρες τὸν ἀπόστολο Παῦλο, καὶ μὲ προσκάλεσε νὰ περάσω μέσα νὰ ἰδῶ τὸν ἀρχιεπίσκοπο. Προφασίσθηκα πὼς δὲν ἤξερα καλὰ τὰ ἑλληνικὰ νὰ μιλήσω μαζί του, καὶ γι' αὐτὸ θὰ πήγαινα ἄλλη ἡμέρα, μὲ σύντροφο ποὺ νὰ τὰ ξέῃ καλύτερ' ἀπὸ μένα, γιὰ νὰ τοῦ προσφέρω τὰ σέβη μου καὶ νὰν τοῦ ζητήσω

ΒΑΝ ΓΚΟΓΚ, Ὁ ΖΩΓΡΑΦΟΣ ΠΟΥ ΕΚΟΨΕ Τ'ΑΥΤΙ ΤΟΥ

Αὐτοπροσωπογραφία
[Λίγο μετὰ τὸ κόψιμο τοῦ αὐτιοῦ του]

Ὁ **Βὰν Γκὸγκ** δὲ στάθηκε μόνο ἕνας ἀπὸ τοὺς πιὸ ἀνεξάρτητους καὶ πιὸ ἀνήσυχους ζωγράφους τῆς ἐποχῆς μας—ἦταν κὶ ὡς ἄνθρωπος σπάνιος. Ἡ ζωή του, ζωὴ μαρτυρική, γεμάτη εὐγενικὲς ὁρμὲς μὰ καὶ πίκρες σκληρότατες, ὥς που τρελλάθηκε καὶ σκοτώθηκε μὲ τὸ ἴδιο του τὸ χέρι.

Γεννήθηκε στὸ Γκρουὶτ-Ζοντὲρ τῆς Ὁλλανδίας τὸ 1853. Ὁ πατέρας του ἦτανε παπᾶς, καὶ γενικὰ ὅλο του τὸ σόϊ ἦτανε θρῆσκο. Ὁ ἴδιος ὁ **Βικέντιος** (ἔτσι λεγότανε) ἦτανε πολὺ εὐλαβής· ἀγαποῦσε τὴ θρησκεία, διάβαζε τὴν **Παλαιὰ Διαθήκη**, θαύμαζε τὸν **Χριστό**, καὶ μέσα στὴν ἀκατάστατη ζωή του κήρυξε ἐπὶ ἕνα διάστημα τὸ λόγο τοῦ Θεοῦ στὴν ἐκκλησία. Κ' ἡ ἀφοσίωσί του στὰ θεῖα δὲν ἦτανε νεκρὴ θρησκοληψία, παρὰ ἐκδήλωσι τοῦ πιὸ ἄγνοῦ ἀνθρωπισμοῦ ποὺ μπορεῖ νὰ βρεθῇ. Σ' ὅλη του τὴ ζωὴ αὐτὸς ὁ ἄρρωστος καὶ βασανισμένος, ἄνθρωπος στάθηκε ἰδεολόγος, πονώντας βαθιὰ τοὺς ἄλλους, αὐτὸς ὁ πιὸ δυστυχὴς τοῦ κόσμου, ἀφοσιωμένος στοὺς φίλους του, συμμαζεμένος στὸν ἑαυτό του, ἀνίκανος νὰ ὑπολογίσῃ, χωρὶς τὴν παραμικρότερη ἐπιθυμία νὰ ἐπιδειχθῇ, διατηρῶντας μέχρι τέλους ἀθόλωτη τὴ διαύγεια τῆς ψυχῆς του καὶ ζωηρὴ τὴ θερμότητα τῆς εὐαίσθητης καρδιᾶς του. Ὅταν σερνότανε κάποτε ὁ τῦφος, μόνος αὐτὸς περιποιότανε τοὺς ἀσθενεῖς χωρὶς νὰ λογαριάσῃ διόλου τὸν ἑαυτό του. Τότε ποὺ ἔβγαζε λόγο, ἐπειδὴ στὸ χωριὸ ποὺ βρισκότανε ὅλοι δουλεύανε στὸ πετροκάρβουνο, γιὰ νὰ λαφρώσῃ τὴ σκληρὴ μοῖρα τῶν φτωχῶν ἀκροατῶν του, μουτζουρωνότανε νἆναι σὰν κ' ἐκείνους, καὶ ζοῦσε πιὸ φτωχικὰ κὶ ἀπ' αὐτούς.

Μικρός, ἀφοσιώθηκε στὰ φυτὰ καὶ στὰ ἔντομα. Δὲν εἶχε σχέσεις μὲ κανένα. Στὸ σπίτι του ὅμως εἶχε μιὰ συλλογὴ ἀπὸ σπάνια βότανα—βοτανολόγος τέλειος. Ποὶν νὰ πιάσῃ μὲ τὰ σωστά του τὴ ζωγραφική, δούλεψε σὲ πολλὰ ἐπαγγέλματα: ἔκανε χρωματοπώλης κοντὰ στὸν μπάρμπα του, τσιράκι σὲ κάποιον ἔμπορον εἰκόνων, δάσκαλος τῆς γαλλικῆς στὴν Ἀγγλία, ὑπάλληλος σ' ἕνα βιβλιοπωλεῖο, καραβμαραγκὸς κοντὰ σ' ἕναν ἄλλον θεῖο του στὸ Ἀμστερδαμ, καὶ ἄλλα.

Σ' ὅλη του τὴ ζωὴ διάβαζε ὅ,τι βιβλίο τοὔπεφτε στὰ χέρια, χωρὶς νἄχῃ ὡρισμένη προτίμησι: **Π. Διαθήκη**. **Δίκενς, Μίμησι τοῦ Χριστοῦ, Καρλάϋλ, Γκογκούρ, Ζολὰ** κλπ. Ἀπ' τὰ ἔργα τῆς ζωγραφικῆς ποὺ ἔβλεπε, τοῦ ἀρέσανε περισσότερο οἱ Φλαμανδοί, ὁ **Φρὰνς Χάλς**, ὁ **Ρέμπραντ**, κὶ ἀπὸ τοὺς καινούργιους ὁ **Ἰσραέλς**, δηλαδὴ οἱ ρεαλισταί. Τὸν **Ρέμπραντ** μάλιστα τὸν ἔλεγε «**δοντὰ γερόλιοντα**». Ἀργότερα τὸν τραβήξανε ὁ **Δελακροὰ** μὲ τὸ λαμπρὸ χρῶμα του, ὁ **Μοντιτσέλι** μὲ τὰ χρυσαφένια λαμποκοπήματα, ὁ **Σεζάν**, ὁ **Ντωμιὲ** καὶ πιὸ ἀργὰ οἱ **Γιαπωνέζοι**. Στὴν ἀρχὴ σχεδίαζε ἔτσι γιὰ διασκέδασι, λουλούδια καὶ δέντρα. Ὕστερ' ἀπ' ὅλα τὰ ἐπαγγέλματα ποὔπαμε παραπάνω πῶς ἄλλαξε, πῆγε μαθητὴς στὸ ζωγράφο **Μώβ**, στὴ Χάγη, ποὺ ἦτανε ξάδερφός του. Μὰ γρήγορα τὸν παράτησε, γιατὶ δὲν τὸν ἱκανοποιοῦσε ἡ τέχνη του. Ἔπαιρνε λοιπὸν μοντέλλα καὶ κλεινότανε μόνος του, γιὰ νὰ βγάλῃ κάτι τι καινούργιο. Ἤτανε παραπάνω ἀπὸ τριάντα χρονῶν, καὶ δὲν εἶχανε πάψῃ ἀκόμα αὐτὲς οἱ ἀκατάστατες προσπάθειές του. Τώρα αἰσθανότανε τὸ **Μιλλέ**, ζοῦσε μαζὺ μὲ τοὺς ἀνθρώπους, ποὺ νομίζεις πῶς ἐκεῖνος ὁ ἐρημικὸς ζωγράφος τοὺς ἔχει φτιανιμένους μὲ χῶμα παρμένο ἀπ' τὰ χωράφια ὁποὺ σκάβουνε μὲ τὸ τσαπί. Δούλευε σὰ σκυλί, μέρα νύχτα· ζωγράφιζε ὅ,τι εὕρισκε μπροστά του: ἀνθρώπους μέσ' στὰ χωράφια, καλαθοπλέχτες, ὑφαντάδες, πλύστρες, σπίτια, βουνά, δέντρα... Τότε ἔκανε καὶ τὸ περίφημο ἔργο του «**οἱ χωριάτες ποὺ τρῶν πατάτες**», δηλαδὴ πέντε πιθηκόμορφοι καὶ μυστηριώδεις ἄνθρωποι, δύο ἄντρες καὶ τρεῖς γυναῖκες, γύρω σ' ἕνα τραπέζι ποὺ ἀχνίζει ὁλόκληρο ἀπ' τὶς πατάτες ποὖναι στὴ μέση.

Στὰ 86 πέθανε ὁ πατέρας του. Ὁ **Βικέντιος** φεύγει τότε ἀπ' τὴν Ὁλλανδία καὶ πάγει στὸ Παρίσι, στὸν ἀδελφό του Θεόδωρο ποὺ ἦτανε διευθυντὴς σ' ἕνα ἀπ' τοὺς πρώτους οἴκους ἔργων ζωγραφικῆς. Αὐτὸς ὁ Θεόδωρος ἦτανε ἄνθρωπος μὲ μεγάλη ψυχή· ἡ ἀφοσίωσίς του στὸν παραδαρμένον καλλιτέχνη ὅσα χρόνια ἔζησε, εἶνε κάτι ἴσως πιὸ ψηλὸ κὶ ἀπ' αὐτὸ τὸ ἔργο τοῦ **Βὰν Γκόγκ**. Γιατὶ δὲν πρόκειται ἐδῶ μόνο γιὰ ἕνα φυσικὸ δεσμό, γιὰ μιὰ συνειθισμένη ἀδελφικὴ ἀγάπη, παρὰ γιὰ μιὰν ἀνώτερη ἀνθρώπινη εὐγένεια καὶ πίστι στὴν ἀποστολὴ τοῦ καλλιτέχνη. Σὲ κάποιο γράμμα ποὺ γράφει στὴν ἀδελφή του γιὰ τὸ **Βικέντιο**, λέγει πὼς εἶναι ἀποφασισμένος νὰ τὸν συντηρῇ ἀπ' τὸ μισθό του ὅσο ζῇ, ἔστω κὶ ἂν δὲν ὑπάρχει ἐλπίδα νὰ ἀναδειχθῇ· μὰ πιστεύει πὼς θἄρθῃ μέρα ποὺ τὰ ἔργα του θὰ ἐχτιμηθοῦν πολύ. Ὁ **Βικέντιος** ὥς που πέθανε αἰσθανότανε βαθειὰ εὐγνωμοσύνη γιὰ τὴ βοήθεια τοῦ ἀδελφοῦ του. Λίγες μέρες πρὶν σκοτωθῇ τοῦ γράφει σὲ κάποιο γράμμα του. «**Ἔζησες φτωχικὰ σ' ὅλη τὴ ζωή σου γιὰ νὰ μὲ θρέψῃς. Κ' ἐγώ ἢ θὰ σοῦ δόσω πίσω ὅ,τι ξόδεψες γιὰ μένα, ἢ θὰ πεθάνω**».

Στὸ Παρίσι μαθήτευσε στὸν ἀκαδημαϊκὸ ζωγράφο **Κορμόν**. Μὰ γρήγορα φεύγει ἀπ' τὸ κλασσικὸ ἐργαστῆρι καὶ πάει στὸ δωμάτιό του γιὰ νὰ ζωγραφίσῃ ὅ,τι εὕρῃ μπροστά του, παλιοπάπουτσα, βιβλία, πίπες, κρεμμύδια, κουτιά. Ὁ πόθος του εἶναι ν' ἀποδόσῃ μὲ πάθος τὴν ἀλήθεια, χωρὶς νὰ σκεφθῇ τίποτα. Ζῇ μόνο μὲ τὸ μάτι. Οἱ ἄλλοι συνάδελφοί του, ὁ **Σινιάκ**, ὁ **Σερά**, ὁ **Γκογκέν**, συζητᾶνε γιὰ αἰσθητικὴ μέσα στὰ καμπαρέ, στὴ Ροτόντα. Ὁ **Βὰν Γκὸγκ** ζαλίζεται, βαρυέται τὰ λόγια· σηκώνεται καὶ φεύγει στὸ Ἄρλ γιὰ νὰ ζήσῃ μὲ τὴ φύσι. Τὰ νότια μέρη τὸν τραβᾶνε, θέλει νὰ μεθύσῃ ἀπὸ χρῶμα, ἀπὸ φλογισμένον ἥλιο. Ρίχνεται μὲ παραφορὰ στὴ δουλειά. Μέσα στὴ λαύρα τοῦ μεσημεριοῦ τραβᾶ στὰ χωράφια, καρφώνει τὸ τρίποδό του ὅπου τύχει, ἀνακατώνει λαίμαργα τὰ χρώματά του, τρυπᾶ τὸ μουσαμὰ ἀλείφοντάς τον μὲ σκέτα κίτρινα, μὲ διαπεραστικὰ κόκκινα, μ' ἕνα πανδαιμόνιο ἀπὸ μπογιές Τὸ σχέδιο δὲν τὸν σκοτίζει· ἐκεῖνος θέλει νὰ κρατήσῃ τὸ χρῶμα ποὺ ὀργιάζει γύρω του.

Στὸ Ἄρλ φιλοξένησε καὶ τὸν φίλο του ζωγράφο **Γκογκέν**, καὶ ζήσανε μαζὶ κάμποσον καιρό. Μολονότι ὁ χαρακτήρας τοῦ συντρόφου του ἦτανε αὐταρχικός, ἀσυγκίνητος κ' ἐπιδειχτικός, δηλαδὴ ἀντίθετος ἀπ' τὸ δικό του, ἐν τούτοις ὁ καλὸς **Βικέντιος** τὸν ἀγαποῦσε καὶ ὑποχωροῦσε στὶς ἰδιοτροπίες του. Συναναστροφὴ εἶχε ὅλο μὲ ἁπλοϊκοὺς ἀνθρώπους, ἕνα διανομέα, ἕναν ὑπονωματάρχη...

Σ' ὅλο αὐτὸ τὸ διάστημα κρατοῦσε ἀλληλογραφία μὲ τὸν φίλο του **Αἰμίλιο Μπερονὰρ** καὶ μὲ τὸν ἀδερφό του Θεόδωρο, ποὺ βάσταξε ὥς που πέθανε, δεκαοχτὼ σωστὰ χρόνια. Μέσα στὰ γράμματά του, ἐκτὸς ἀπ' τὶς σοφὲς τεχνικὲς παρατηρήσεις του γιὰ τὴ ζωγραφική, βλέπει κανένας τὸν ἰδεολόγο ποὺ ἐνδιαφέρεται περισσότερο γιὰ τὸν ἄνθρωπο γενικά, παρὰ γιὰ τὴν τέχνη, ὅσο κὶ ἂν τῆς ἦτανε ἀφοσιωμένος. Κάπου γράφει γιὰ τὸ Χριστό: «**Εἶναι ἄφθαστος καλλιτέχνης, περιφρονώντας καὶ τὸ μάρμαρο καὶ τὸν πηλὸ καὶ τὰ χρώματα, δουλεύοντας μὲ σάρκα ζωντανή. Δὲν ἔκανε μήτε εἰκόνες, μήτε βιβλία· ἔκανε ἀνθρώπους ζωντανούς, ἀθάνατους**».

Τὸν καιρὸ ποὺ ζοῦσε στὸ Ἄρλ μὲ τὸν **Γκογκέν**, φανερώθηκαν οἱ πρῶτες νευρικές του ταραχές. Ἕνα βράδυ πέταξε ἕνα ποτήρι στὸ κεφάλι τοῦ φίλου του. Τὸ πρωὶ σὰν ξύπνησε, τὸν παρακάλεσε νὰ τὸν συχωρήσῃ. Μὰ τὴν ἴδια μέρα, ἐνῶ ὁ **Γκογκὲν** περπατοῦσε στὴν ἐξοχή, ἄκουσε ἀπὸ πίσω του πατήματα, καὶ σὰν ἔστριψε τὸ κεφάλι του, εἶδε τὸ **Βικέντιο**, νὰ ὁρμᾷ κατ' ἐπάνω του μ' ἕνα ξυράφι στὸ χέρι. Ἄξαφνα σταμάτησε καὶ κάνοντας μεταβολὴ ἔφυγε τρεχάτος κατὰ τὸ σπίτι ποὺ καθότανε. Ὅταν γύρισε πίσω ὁ **Γκογκέν**, εἶδε κόσμο μαζεμμένο γύρω στὸ σπίτι. Ὁ **Βικέντιος** εἶχε κόψῃ τ' αὐτί του μὲ τὸ ξυράφι, κὶ ἦτανε ματωμένο. Αὐτὸς ἀτάραχος, ξαβόλο τὸ σπίτι ἦτανε ματωμένο. Αὐτὸς ἀτάραχος, ξαπλωμένος στὸ κρεββάτι του, μὲ τὴν ἀχώριστη πίπα στὸ στόμα του. Σὰ σηκώθηκε ἀπ' τὸ κρεββάτι, πῆγε καὶ χτύπησε σ' ἕνα γνωστό του σπίτι, κ' ἔδοσε τ' αὐτί του σφαλισμένο μεσ' σ' ἕνα κουτί, λέγοντας: «**Ἕνα μικρὸ ἐνθύμιο!**». Εἶνε πολὺ ὡραῖο τὸ πορτραῖτο του, ὅπου παριστάνει τὸν ἑαυτό του μὲ κομμένο αὐτί, τυλιγμένο σὲ γάζες, τὸ κεφάλι χωμένο μέσ' σὲ μιὰ μαλλιαρὴ κασκέτα, τὰ μάτια ἀτάραχα κ' ἡ πίπα στὸ στόμα...

Ὁ κακόμοιρος ὁ ἀδερφός του τὸν ἔβαλε σὲ κάποιο ἄσυλο, στὸ Σαὶν Ρεμύ. Σὲ λίγες μέρες ἤρθε στὰ λογικά του. Κάποιος γιατρὸς ποὺ τὸν ἐχτιμοῦσε τοῦ ἔδοσε τὴν κάμαρά του κ' ἐργαζότανε κοπιάροντας σχέδια μεγάλων ζωγράφων ποὺ τοὔστελνε ὁ ἀδερφός του. Ὕστερα ἀπὸ λίγον καιρὸ ἔγινε ἐντελῶς καλὰ καὶ γύρισε στὸ Ἄρλ. Ἔπεσε πάλι στὴ δουλειά. Ζωγράφιζε ἀκατάπαυτα. Τὰ ἔργα αὐτῆς τῆς ἐποχῆς ἔχουνε περισσότερο τὴ σφραγίδα του: τὰ δένδρα εἶνε σὰν φλόγες, τὰ βουνὰ καὶ τὰ χωράφια ἀχνίζουν, ὁ ἥλιος σκορπᾶ τρομερὰ χρώματα στὸ διάστημα.

Πηγαίνει γιὰ λίγες μέρες στὸ Παρίσι, στὸν ἀδερφό του, κ' ὕστερα φεύγει γιὰ τὸ Ὠβέρ. Ἐκεῖ ἔπιασε σχέσεις μὲ τὸ γιατρὸ **Γκασέ**, —ἕνα λαμπρὸν ἄνθρωπο ποὺ ἤξερε ζωγραφικὴ κ' εἶχε φιλία μὲ τὸ **Σεζάν**, μὲ τὸν **Πισσάρο** καὶ μ' ἄλλους. Τότε ἔκανε καὶ τὸ ἐκφραστικώτατο **Πορτραῖτο τοῦ Γκασέ**, ποὺ βρίσκεται στὸ Μουσεῖο τῆς Φραγκφούρτης. Μὰ σὲ μιὰ κρίσι του λίγο ἔλειψε νὰ σκοτώσῃ τὸ γιατρό, ποὺ τόσο τὸν ἀγαποῦσε. Ἡ ὑγεία του δὲν ἦτανε πιὰ σὲ καλὴν κατάστασι. Ἔτρεμε, πολλὲς φορὲς παρέλυε τὸ χέρι του. Μιὰ μέρα βγῆκε στὴν ἐξοχὴ γιὰ νὰ δουλέψῃ. Πρὸς τὸ βράδυ τὸν εἴδανε νὰ γυρίζῃ τρικλίζοντας, ἐνῶ ἀπὸ πίσω του ἐκοκκίνιζε τὸ δρόμο τὸ αἷμα ποὔτρεχε ἀπὸ πάνω του. Ὁ **Γκασὲ** πρόστρεξε καὶ τὸν ἐπῆρε στὴν ἀγκαλιά του. **Θέλησα νὰ σκοτωθῶ!**» τοῦ λέγει. Ἡ σφαῖρα ἀντὶ νὰ περάσῃ τὴν καρδιὰ χώθηκε στὸ ὀραχοκόκκαλό του. Ζήτησε τὴν πίπα του κὶ ἄρχισε νὰ καπνίζῃ χωρὶς διακοπή, περιμένοντας τὸν Χάρο. Τὰ τελευταῖα λόγια ποὺ εἶπε στὸ δυστυχισμένο τὸν ἀδερφό του ποὺ ἔτρεξε κοντά του, ἦτανε αὐτά: «**Τὸ βάσανο δὲ θὰ τελειώσῃ ποτέ!**» Ξεψύχησε στὶς 29 Ἰουλίου 1890. Μετὰ ἕνα χρόνο πέθανε κὶ ὁ ἀδερφός του καὶ τὸν ἐθάψανε πλάϊ του.

***

Τὰ ἔργα τοῦ **Βὰν Γκὸγκ** ἐκτιμηθήκανε κὶ ἀγοραστήκανε σὲ μεγάλες τιμές. Μὰ περισσότερο ἀπ' αὐτὰ ὁ κόσμος συγκινήθηκε μὲ τὴν ψυχικὴ εὐγένεια ποὺ ἔκλεινε μέσα του. Στὰ γράμματά του φανερώνεται ἕνας ἄνθρωπος μὲ σπάνια εἰλικρίνεια, μὲ ἀπίστευτη ἁπλότητα ψυχῆς, μὲ ἀπέραντον πόνο γιὰ τὸν ἄνθρωπο καὶ γιὰ τὴ μοῖρα του. Τὸ ὕφος του, ἀπεριποιητο, βάνυσο πολλὲς φορές, μαρτυρεῖ ἄνθρωπον ποὺ προτιμᾷ νἆναι ἀληθινός, παρὰ εὐχάριστος. Ὡστόσο πόση εὐαισθησία μέσ' στὰ ἀγριολούλουδα αὐτά, ποὺ δὲ γραφήκανε γιὰ νὰ διαβαστοῦν ἀπὸ κανέναν ἄλλον παρὰ μονάχα ἀπ' τὸν ἀδερφό του: «**Ἡ κόκκινη πικροδάφνη εἶναι ὁ ἔρωτας· οἱ ζωγραφιὲς μαραίνουνται σὰν τὰ λουλούδια· τὸ θρόϊσμα τῆς ἐλιᾶς ἔχει κάτι τι, ποὖναι πολύ, παρὰ πολὺ παλιό**».

Nemo

Κόνεμα Ἀτσιγγάνων

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΦΩΤΟΓΡΑΦΙΚΗ ΕΤΑΙΡΕΙΑ